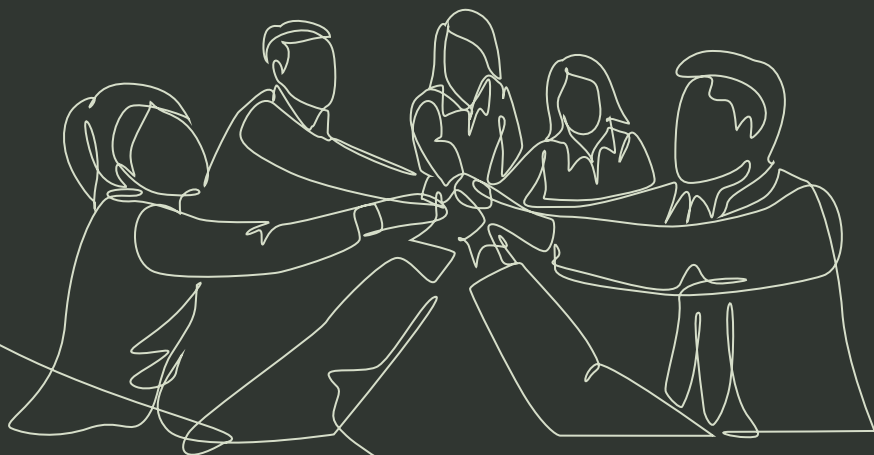

Ochrona konkurencji w Polsce 2024

Subiektywny Przewodnik

Spis treści

01	Wstęp Małgorzata Modzelewska de Raad, dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka	04
02	Ochrona konkurencji w Polsce AD 2024 Karolina Piłewska	06
03	Rynki pod lupą Prezesa UOKiK w 2024 roku dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka	15
04	Kary pieniężne za praktyki ograniczające konkurencję – nowe otwarcie? Małgorzata Modzelewska de Raad	20
05	Klauzule parytetowe: co wiadomo po wyroku w sprawie Booking? dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka	25
06	Zgłaszać (i kiedy?) albo nie zgłaszać – oto jest pytanie Aneta Sakowicz	30

07	Nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej: nowości w 2024 roku	36
	Karolina Pilewska	
08	Zatory płatnicze – rzut oka na praktykę Prezesa UOKiK w 2024 roku	41
	Ewelina Majcher	
09	Ochrona konsumentów w Polsce AD 2024	45
	dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka	
10	O dark patterns czyli zwodniczych interfejsach	56
	Agnieszka Kowalczyk-Zagaj	
11	Nowe prawo komunikacji elektronicznej	65
	dr Artur Salbert	
12	DMA i DSA w praktyce: podsumowanie 2024 roku	70
	Maksymilian Łukasiewicz	

Wstęp

Jak co roku w okresie wiosennym oddajemy w ręce Czytelników kolejny subiektywny przegląd najważniejszych wydarzeń w prawie ochrony konkurencji i konsumentów. Publikacja koncentruje się głównie na działalności polskiego organu ochrony konkurencji i konsumentów, ale nie brakuje również inspirujących wycieczek w stronę prawa europejskiego.

Obok tradycyjnych przeglądów praktyki decyzyjnej Prezesa UOKiK w obydwu obszarach, w Subiektywnym 2024 wskazujemy na: rekordową wysokość kar za naruszenia wertykalne (sky is the limit?) w decyzji KIA, rozstrzygnięcie francuskiego organu antymonopolowego dotyczące dystrybucji selektywnej, wyrok TSUE dotyczący tzw. klauzul parytetowych, trendy rozwoju praktyki kontroli koncentracji (gun jumping!) oraz ściganie antykonsumenckich „zwodniczych interfejsów” (dark patterns).

W tegorocznym Przewodniku nie mogło też zabraknąć omówienia najważniejszych zmian związanych z wejściem w życie ustawy Prawo komunikacji elektronicznej czy przewidywanych kierunków rozwoju

praktyki i legislacji związanej z przeciwdziałaniem nadmiernym opóźnieniom płatności (tzw. zatorom, tu też Prezes UOKiK był w ostatnim roku bardzo aktywny w zakresie wszczynania postępowań). Wreszcie, także i u nas Czytelnik znajdzie informacje o dynamice stosowania Aktu o Usługach Cyfrowych i Aktu o Rynkach Cyfrowych.

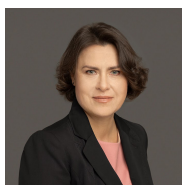
Mimo, że przegląd ma charakter subiektywny, to nie mamy wątpliwości, że omówiona przez nasz zespół tematyka pozostaje obiektywnie ważna dla naszych Klientów i dla środowiska prawniczego w Polsce, a Subiektywny 2024 może być istotnym źródłem wiedzy sprzyjającym większej pewności prawa i kształtowania działalności gospodarczej zgodnie z prawem. ■

Życzymy przyjemnej lektury!

dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka
Radca Prawny

agata.jurkowska@modzelewskapasnik.pl

Małgorzata Modzelewska de Raad
Adwokatką / Partner

malgorzata.modzelewska@modzelewskapasnik.pl

Ochrona konkurencji w Polsce AD 2024

Praktyki ograniczające konkurencję

W 2024 r. Prezes UOKiK wydał 11 decyzji z zakresu praktyk ograniczających konkurencję. 9 z nich dotyczyło niedozwolonych porozumień (w tym jedna decyzja miała charakter decyzji zobowiązującej), 2 decyzje dotyczyły (braku) nadużycia pozycji dominującej (co ciekawe, obydwa postępowania w sprawie nadużywania pozycji dominującej zostały umorzone).

W 2024 r. Prezes Urzędu nałożył ponad 650 mln zł kar na firmy i ponad 4 mln zł na osoby zarządzające z tytułu praktyk ograniczających konkurencję.

Decyzja w sprawie KIA (DOK-5/2024) – porozumienie cenowe i podziałowe na rynku sprzedaży samochodów osobowych i najwyższa kara pieniężna w 2024 r.

Prezes Urzędu uznał za praktykę ograniczającą konkurencję na polskim rynku obrotu samochodami osobowymi zawarcie przez Kia Polska – pełniącą rolę dystrybutora hurtowego i detalicznego pojazdów marki Kia na polski rynek – oraz dystrybutorów samochodów marki KIA, porozumienia polegającego na **podziale rynku w odniesieniu do samochodów osobowych marki Kia oraz ustalaniu cen** w odniesieniu do tych pojazdów. Kia Polska i jej dealerzy uzgadniali wspólny sposób działania na rynku. Ustalenia te dotyczyły ofertowania przez dystrybutorów samochodów jedynie w odpowiedzi za zapytania tych klientów, których siedziba lub miejsce zamieszkania wskazywały na przypisany danemu dealerowi Obszar Odpowiedzialności. Kia Polska wraz z dealerami dokonywała także ustaleń dotyczących cen odsprzedaży. Konkurencja o charakterze cenowym pomiędzy dealerami Kia Polska, w której dealerzy mogli m.in. obniżyć ceny odsprzedaży, została zastąpiona systemem, w którym ceny samochodów miały być na minimalnym poziomie. Spółka monitorowała rynek i interweniowała wobec przedsiębiorców, którzy nie stosowali się do przyjętych ustaleń cenowych.

Prezes Urzędu nałożył na przedsiębiorców wskazanych w decyzji kary pieniężne w łącznej kwocie ok 404 518 117 zł. Najwyższą karę nałożono na Kia Polska – 331 mln zł. Prezes Urzędu nałożył także kary na 5 menadżerów na łączną kwotę 1 653 400 zł.

Decyzja w sprawie Iveco (DOK-2/2024) – porozumienie cenowe i podziałowe na rynku sprzedaży ciężarówek

W 2024 r. Prezes UOKiK wydał jeszcze jedną decyzję dotyczącą rynku motoryzacyjnego, uznając za porozumienie ograniczające konkurencję na polskim rynku obrotu detalicznego ciężarówkami porozumienie zawarte między importerem samochodów ciężarowych marki Iveco i dystrybutorami ciężarówek tej marki.

Zdaniem Prezesa Urzędu wskazani w decyzji przedsiębiorcy w sposób nielegalny koordynowali swoje działania związane ze sprzedażą samochodów ciężarowych marki Iveco. Koordynacja dotyczyła zarówno podziału rynku, jak i ustalania cen. Iveco Poland i dystrybutorzy ustalili obszary, na których pierwszeństwo obsługi klienta miał lokalny dystrybutor. Podział terytorialny obowiązywał całą sieć dealerską. Poza obszarami wyznaczonymi dealerom spółka Iveco Poland miała również własny teren, na którym w pewnym okresie przyznała sobie wyłączność na sprzedaż niektórych rodzajów ciężarówek.

Spółka Iveco Poland utrzymywała podział rynku poprzez stosowanie rabatów i bonusów okresowych za wyniki w sprzedaży dystrybutorów. Wywierała na nich naciski, aby skłonić do rezygnacji ze sprzedaży pojazdów klientom z innych obszarów. Dyscyplinowała również tych, którzy nie stosowali się do ustaleń, np. odbierając im rabaty. Dealerzy również brali aktywny udział w zмовie.

W trakcie postępowania 4 przedsiębiorcy skorzystali z programu łagodzenia kar leniency.

Suma nałożonych w tym postępowaniu kar na przedsiębiorców wyniosła ponad 238 mln zł. Najwyższa kara – 155 mln została nałożona na Iveco Poland. Jednocześnie kary nałożono także na 10 menadżerów. Wyniosły one od 77 do 490 tys. zł.

Praktyki, będące przedmiotem obu ww. decyzji dotyczyły porozumień wertykalno-horyzontalnych, w obu przypadkach także Prezes UOKiK stwierdził naruszenie prawa krajowego (art. 6 u.o.k.k.) oraz prawa unijnego (art. 101 TFUE). Obie decyzje wydane przez Prezesa UOKiK są nieprawomocne.

Decyzje dotyczące niedozwolonych porozumień na rynkach samochodów osobowych i ciężarowych, wpisały się w szerszy problem praktyk ograniczających konkurencję na rynku motoryzacyjnym.

Wydaje się, że zainteresowanie organów ochrony konkurencji – zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym – rynkiem motoryzacyjnym nie słabnie. Wystarczy wskazać, że w pierwszym kwartale 2025 r. Komisja Europejska nałożyła kary na 15 największych producentów samochodów, którzy uzgodnili między sobą, że nie będą płacili za złomowanie i rozbiórkę samochodów wycofanych z eksploatacji, ponieważ dla nich samych było to źródło zarobku oraz na Europejskie Stowarzyszenie Producentów Aut, które było poinformowane o tym procederze. Kary wyniosły łącznie ok. 458 mln euro. Najwyższą karę nałożono na Volkswagen AG (128 mln euro).

Decyzja w sprawie Dell (DOK-6/2024) – (uprawdopodobnione) porozumienie cenowe i podziałowe

W 2024 r. Prezes Urzędu wydał także jedną decyzję zobowiązującą. Sprawa dotyczyła porozumienia zawartego między Dell sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie a przedsiębiorcami należącymi do systemu dystrybucyjnego Dell. Postępowanie w tej sprawie odnosiło się do rynku hurtowej dystrybucji sprzętu informatycznego, tj.: laptopów, komputerów stacjonarnych, produktów peryferyjnych (monitorów, klawiatur, myszek), rozwiązań sieciowych, w tym serwerów oraz oprogramowania, serwerów, pamięci masowej, przełączników i produktów służących do tworzenia kopii zapasowej (tzw. back-up) oraz towarzyszących usług doradztwa i pomocy technicznej (odrębne rynki produktowe).

Prezes UOKiK uprawdopodobnił, że doszło do podziału rynków w odniesieniu do produktów infrastruktury informatycznej marek Dell lub Dell EMC poprzez przydzielanie autoryzowanym sprzedawcom Dell transakcji sprzedaży do klientów końcowych (przedsiębiorców lub podmiotów publicznych). Uprawdopodobniony podział rynku produktów Dell polegał na „przypisywaniu” potencjalnych transakcji z klientami końcowymi, na rzecz tych autoryzowanych sprzedawców, którzy jako pierwsi dokonali rejestracji szansy sprzedażowej

(w przypadku transakcji prywatnej) lub zgłosili dane zamówienie do Dell (w przypadku transakcji publicznej).

Jednocześnie jednak Prezes UOKiK uznał, że badana sprawa wyróżnia się specyficznymi okolicznościami, które wymagają indywidualnego podejścia ze względu na jej **precedensowy charakter oraz szczególne okoliczności**. Przedmiotem postępowania były zasady dystrybucji skomplikowanych technicznie produktów Dell do klientów końcowych, co wymaga specyficznych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb konkretnych klientów końcowych rozwiązań oraz wspierania przez Spółkę podejmowanych wysiłków przedsprzedażowych przez autoryzowanych sprzedawców. Dell zaś, będący organizatorem uprawdopodobnionego porozumienia, zobowiązał się do podjęcia działań, które umożliwią szybkie i efektywne rozwiązanie sprawy.

Decyzja w sprawie Atex (DOK-1/2024) – umowa zbliżona do agencji

Prezes Urzędu uznał za praktykę ograniczającą konkurencję na lokalnych rynkach sprzedaży detalicznej towarów opałowych zawarcie przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „ATEX” sp. z o.o. z siedzibą w Pilchowicach z przedsiębiorcami należącymi do systemu dystrybucji tego podmiotu porozumienie polegające na ustaleniu cen sprzedaży towarów opałowych, których ATEX jest dostawcą.

Kluczowa w tym przypadku była **ocena, czy kontrahenci ATEX byli niezależnymi przedsiębiorcami, czy też agentami spółki**. Współpracownicy podpisywali bowiem ze spółką umowę odpowiadającą umowie agencji. Prezes UOKiK podkreślił w tej sprawie aktualność dotychczasowego stanowiska, zgodnie z którym w prawie ochrony konkurencji przyjmuje się, że agent nie jest niezależnym przedsiębiorcą, tylko częścią tego samego przedsiębiorstwa co zlecający. W takim przypadku dozwolone jest stosowanie tej samej ceny sprzedaży, ponieważ odbywa się to w ramach jednego podmiotu. **Umowa agencji nie może być jednak pozorna**, a po przeprowadzeniu postępowania, Prezes UOKiK stwierdził, że z taką

właśnie sytuacją mamy do czynienia w przypadku współpracy ATEX z kontrahentami. Wszelkie ryzyka gospodarcze i finansowe przerzucane były na współpracowników, a to oznacza, że nie byli oni agentami ATEX, lecz niezależnymi dystrybutorami. Wobec tego narzucanie kontrahentom przez ATEX określonej ceny, bez możliwości stosowania rabatów czy upustów i monitorowanie stosowania się do tych ustaleń oznacza, że doszło do niedozwolonego w prawie ochrony konkurencji ustalania cen. W konsekwencji Prezes UOKiK nałożył na ATEX karę pieniężną w wysokości 2 448 959,22 zł.

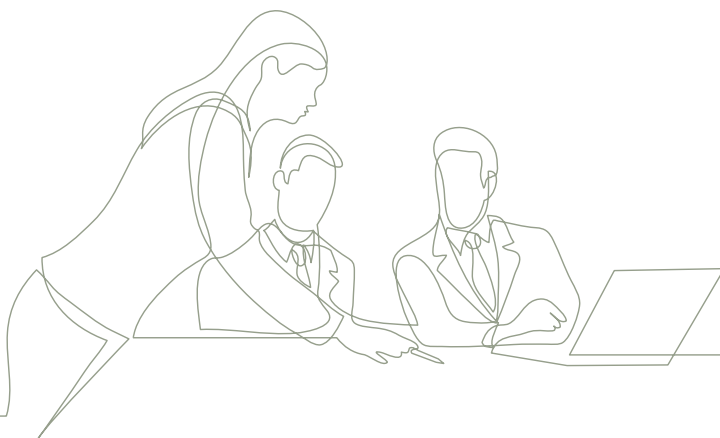
Decyzja w sprawie Empire (RKR-6/2024) – ustalanie cen w sprzedaży internetowej

Do zawarcia porozumienia cenowego doszło także na krajowym rynku detalicznej sprzedaży internetowej gotowych karm dla psów i kotów. Prezes UOKiK uznał za praktykę ograniczającą konkurencję zawarcie przez Empire Brands sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie – dystrybutora karmy – porozumienia z kontrahentami prowadzącymi w Internecie sprzedaż detaliczną gotowych karm dla psów i kotów marki EMPIRE. Kontrahenci prowadzący sprzedaż karmy w Internecie otrzymywali od EMPIRE informacje mailowe o cenie, bądź zmianie cennika zawierającego ceny zakupu karmy. Mail zawierał także informację o cenie nazywanej przez EMPIRE „sugerowaną”, którą miał stosować kontrahent w odsprzedaży. Cena ta w rzeczywistości była jednak ceną minimalną obowiązującą kontrahentów w odsprzedaży przez Internet, a równocześnie była ceną jaką EMPIRE sama stosowała w sprzedaży internetowej. W przypadku niedostosowywania cen odsprzedaży do wymogów Empire podnoszenia cen zakupu spółka dyscyplinowała swoich kontrahentów – poczynając od zwracania się z prośbą o zmianę ceny, zmianę formy rozliczeń z odroczonego terminu płatności na przedpłatę czy płatność za pobraniem, podniesienie ceny, aż do odmowy sprzedaży produktów marki Empire.

Prezes UOKiK nałożył w tym przypadku karę zarówno na spółkę – w wysokości 352 821 zł, jak i na dwie osoby zarządzające – w łącznej kwocie 120 250 zł.

Decyzje w sprawie zamówień przetargowych

W 2024 r. Prezes UOKiK wydał 5 decyzji dotyczących zamówień przetargowych (RWR-5/2024; RKR-4/2024; RDG-6/2024; RPZ-16/2024; RKR-5/2024). Zmowy te dotyczyły zarówno rynków o zasięgu regionalnym (usługi związane z budową, przebudową, naprawą i konserwacją dróg; usługi zagospodarowania terenów zieleni), jak i krajowym (usługi serwisowe sprzętu drukującego, usługi wykonywania opracowań kartograficznych).

Najwyższe kary zostały nałożone w sprawie umowy przetargowej na rynku opracowań kartograficznych. W tej sprawie doszło do zawarcia porozumienia między 11 przedsiębiorcami, które polegało na wspólnym uzgadnianiu warunków udziału w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego. Działania, które stosowali przedsiębiorcy występowały w dwóch wariantach: albo przedsiębiorcy składali ofertę wspólnie – jako konsorcjum złożone ze znacznej liczby uczestników, w sytuacji, w której udział takiej liczby przedsiębiorców nie był niezbędny do ubiegania się o zamówienie i realizacji tego zamówienia, albo koordynowali swoje zachowania w przetargach, w których składali odrębne oferty jako konsorcja występujące w mniejszych składach.

Prezes UOKiK przypomniał w tej sprawie, że naruszenie prawa konkurencji może stanowić zarówno zawiązanie konsorcjum przez wykonawców, którzy mogliby samodzielnie złożyć ofertę i zrealizować zamówienie, jak i sytuacja, gdy liczba uczestników konsorcjum jest większa, niż jest to niezbędne do realizacji zamówienia.

W uzasadnieniu decyzji Prezes odniósł się także do podnoszonego przez przedsiębiorców argumentów dotyczących kryzysowej sytuacji na rynku kartograficznym w związku z malejącym zapotrzebowaniem na takie usługi. Prezes UOKiK przywołał w tym kontekście wypowiedź Trybunału Sprawiedliwości UE, który w wyroku z dnia 20.11.2008 r., C-209/07, rozpatrując kwestię podobnej, „przeciwkryzysowej” motywacji wskazał m.in. *„Zakładając nawet w tym względzie, że zostanie wykazane, iż strony porozumienia działały bez jakiegokolwiek subiektywnego zamiaru ograniczenia konkurencji, ale w celu zaradzenia skutkom kryzysu w branży, takie rozważania nie mają znaczenia przy stosowaniu rzeczonego przepisu. Można bowiem uznać, że porozumienie ma na celu ograniczenie konkurencji, nawet gdy nie jest to jego jedyny cel, ale gdy ma także inne dozwolone cele (...)”*.

Prezes Urzędu nałożył na 11 przedsiębiorców z branży kartograficznej kary w wysokości od 43 480,00 zł do 337 244,58 zł, których łączna kwota wyniosła ponad 1 770 000 zł.

Decyzje Prezesa UOKiK w sprawach koncentracji

W 2024 r. Prezes UOKiK wszczął **353 nowe postępowania koncentracyjne** i wydał **312 decyzji** o zgodzie na koncentrację. Trzy spośród z nich to zgody warunkowe. Zgody te dotyczyły koncentracji na rynku hurtowej sprzedaży artykułów elektrotechnicznych, na rynku produkcji betonu towarowego oraz na rynku paliw. Wśród warunków, których wykonanie Prezes UOKiK wskazał jako konieczne dla zgody na koncentrację, znalazło się np. wyzbycie się w sposób trwały i nieodwracalny ogółu składników materialnych i niematerialnych, składających się na wskazany punkt sprzedaży należących do

jednego z podmiotów (dec. z 25.01.2024 r., DKK- 24/2024). W decyzji nr DKK – 27/2024 z 31.01.2024 r. Prezes Urzędu określił dwa alternatywne warunki, uznając, że realizacja któregokolwiek z nich pozwoli na ochronę konkurencji w przypadku planowanej koncentracji. Przedsiębiorcy pozostawiono przy tym decyzję, co do tego, który z warunków spełni. W przypadku koncentracji na rynku paliw, zgoda Prezesa Urzędu została uzależniona natomiast od obligatoryjnego rozwiązania umowy z jednym z franczyzobiorców.

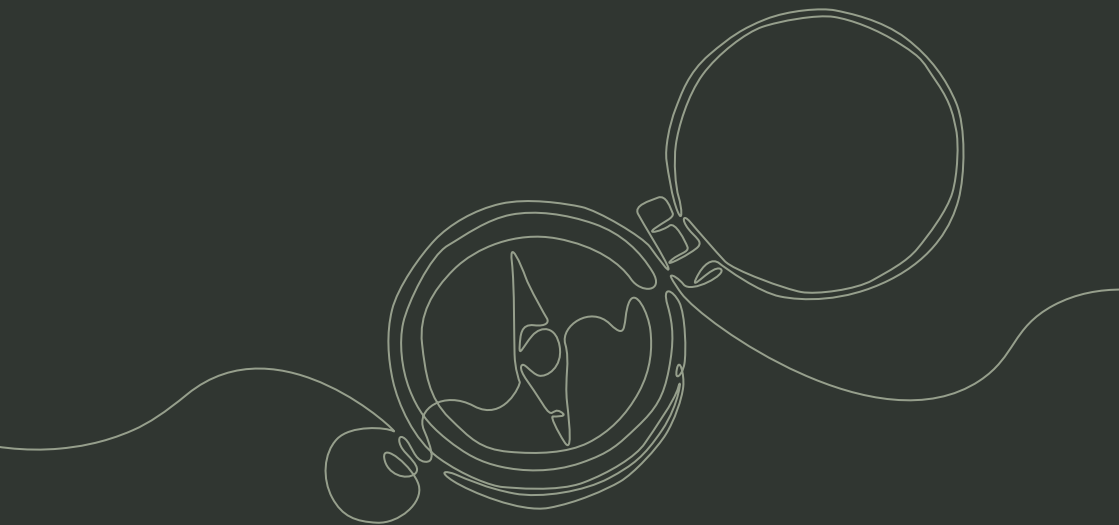
Na szczególną uwagę zasługują dwie decyzje z 20.06.2024 r. (DKK 131/2024 i DKK 132/2024). W decyzjach tych Prezes Urzędu zgodził się na koncentrację polegającą na utworzeniu przez producentów napojów bezalkoholowych oraz przez producentów piwa wspólnych przedsiębiorców. Będą to tzw. podmioty reprezentujące wskazane w ustawie o gospodarce odpadami, regulującej system kaucyjny, który pierwotnie obowiązywać miał od dnia 1.01.2025 r. ■

Autorka artykułu

Karolina Pilewska
Prawniczka

karolina.pilewska@modzelewskapasnik.pl

Rynki pod lupą UOKiK w 2024 roku

W Subiektywnym Przewodniku staramy się nie tylko podsumowywać ubiegłoroczną praktykę Prezesa Urzędu, ale także przygotować się na to, co czeka nas w obszarze ochrony konkurencji w przyszłości.

Stąd też proponujemy przegląd aktywności UOKiK w zakresie analizowania rynków oraz badania domniemanych naruszeń zakazów antykonkurencyjnych praktyk w drodze postępowań wyjaśniających i prowadzenia przeszukań.

W 2024 r. UOKiK wszczął 15 postępowań wyjaśniających¹. W swoich komunikatach prasowych UOKiK szerzej poinformował o 6 z tych postępowań, z których jedno dotyczy nadużywania pozycji dominującej, jedno ukierunkowane jest zarówno na potwierdzenie naruszenia jednego z dwóch lub obydwu zakazów antykonkurencyjnych praktyk, a pozostałe dotyczą porozumień ograniczających konkurencję. Postępowanie wyjaśniające nie jest prowadzone przeciwko konkretnemu przedsiębiorcy, ma na celu tylko wstępne ustalenie, czy doszło do naruszenia zakazów praktyk ograniczających konkurencję, jednak komunikaty Prezesa Urzędu wskazują zwykle przedsiębiorców, którym praktyki znajdują się „pod lupą” UOKiK. Postępowania wyjaśniające, o których UOKiK poinformował na swoich stronach przedstawiają się następująco:

1. **Nadużywanie pozycji dominującej**
Preferencyjne traktowanie wniosków o przyłączenie do sieci energetycznej instalacji OZE od spółek z własnej grupy i niektórych innych przedsiębiorców (Grupa ENEA).
2. **Porozumienie podziałowe**
Przydzielenie poszczególnym partnerom klientów oraz projektów realizowanych na rzecz klientów końcowych (ABB).
3. **Wertykalne porozumienia cenowe**
uzgodnienie cenowe na rynku winylowych paneli podłogowych i akcesoriów do nich (Decora),
ustalanie cen smartwatchów i innych urządzeń nawigacyjnych (Garmin),
niedozwolone ustalanie cen elektroniki użytkowej, sprzętu RTV i AGD i produktów inteligentnych (Xiaomi).

¹ Dane za: Podsumowanie działalności UOKiK w 2024 r. – komunikat prasowy z 26.02.2024 r. (<https://uokik.gov.pl/podsumowanie-dzialalnosci-uokik-w-2024-r>)

Porozumienie lub nadużycie pozycji dominującej

Postępowanie dotyczące zachowań rynkowych dostawców platform cyfrowych gier wideo — podejrzenie zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję lub nadużywania pozycji dominującej (kontrola w siedzibie Sony i dwóch innych polskich producentów gier wideo).

Należy podkreślić, że w ramach większości ze wskazanych postępowań wyjaśniających Prezes Urzędu przeprowadził przeszukania lub kontrole w siedzibach przedsiębiorców (zazwyczaj kilku jednocześnie).

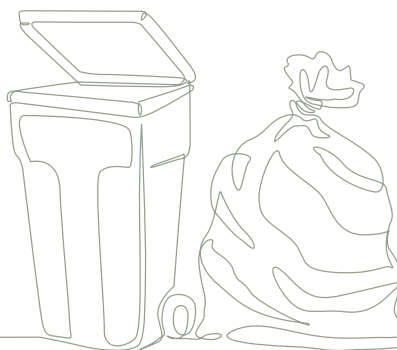
W grudniu 2024 r. UOKiK poinformował o zakończeniu postępowania wyjaśniającego dotyczącego **dostaw systemów informatycznych do szpitali**. Postępowanie wyjaśniające dotyczyło działalności trzech przedsiębiorców: Asseco Poland, Comarch Healthcare oraz Bestprojects, jednak w toku postępowania nie potwierdziły się podejrzenia o naruszeniu zakazów antykonkurencyjnych. Postępowanie toczyło się niezmiernie długo, bo zostało wszczęte w 2021 r. UOKiK zapowiedział, że nadal będzie przyglądał się rynkowi, którego dotyczyło postępowanie.

Na koniec chcielibyśmy zwrócić uwagę na dwa raporty z badań rynku opublikowane przez Urząd w 2024 roku.

Rynek usług związanych z gospodarowaniem odpadami medycznymi

Raport z badania dotyczącego funkcjonowania rynku usług związanych z zagospodarowaniem odpadów medycznych obejmował lata 2018-2023. Bezpośrednią przyczyną przeprowadzenia badań rynku były informacje o znaczących wzrostach cen w przetargach organizowanych przez szpitale na usługę odbioru i unieszkodliwienia odpadów medycznych. Przygotowując ten raport, UOKiK konsultował się również z organami ochrony konkurencji w innych państwach, co

zaowocowało prezentacją informacji nt. funkcjonowania omawianego rynku m.in. we Francji, Rumunii, Wlk. Brytanii i USA. Badanie rynku przeprowadzone przez UOKiK potwierdziło ograniczone możliwości konkurencji na subrynkach usługowych, wynikające ze specyfiki usług i rządzących nimi regulacji prawnych. Ze względu na to, że odpady medyczne muszą być spalane na terenie danego województwa rynek właściwy dla usług tego rodzaju jest definiowany jako rynek lokalny, charakteryzujący się bardzo wysokim stopniem koncentracji. W konsekwencji udział usługi samego spalania w cenie całości usług składających się na zagospodarowanie odpadów medycznych wynosił aż 60%.

Stąd też UOKiK rekomenduje zniesienie nakazu unieszkodliwiania odpadów zakaźnych w województwie ich wytworzenia (i rozszerzenie rynku w wymiarze geograficznym), dopuszczenie wybranych alternatywnych metod unieszkodliwiania odpadów zakaźnych, a także inicjatywy zmierzające do wspólnych zamówień mniejszych szpitali.

Rynek piwa i chmielu

Drugi raport rynkowy opublikowany w 2024 r. stanowił podsumowanie badania krajowego rynku piwa i chmielu. Badanie to objęło 16 podmiotów wytwarzających piwo, z czego 7 należy do grup kapitałowych (w sumie 44% rynku). UOKiK analizował działalność

producentów piwa zarówno z perspektywy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (kwestie organizacji dystrybucji), jak i z perspektywy ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej. Z badania rynku wyłania się obraz rynku piwa o intensywnej konkurencji cenowej i jakościowej, z dużą presją sieci handlowych na ograniczenie wzrostu cen. Z kolei badanie rynku chmielu doprowadziło do wniosku o dużej intensywności konkurencji na tym rynku, a jednocześnie wykazało pewne problemy polskich producentów w zapewnieniu parametrów jakościowych chmielu odpowiadających wymogom dużych producentów piwa, którzy w efekcie tych braków zaopatrują się na rynkach zagranicznych. ■

Autorka artykułu

dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka
Radca Prawny

agata.jurkowska@modzelewskapasnik.pl

Kary pieniężne za praktyki ograniczające konkurencję – nowe otwarcie?

W roku 2023 Prezes UOKiK nałożył za praktyki ograniczające konkurencję kary pieniężne w łącznej wysokości ponad 45 mln złotych, przy czym tylko w jednej decyzji (Dahua Technology i jej dilerzy, DOK-5/2023) nałożono kary w wysokości ponad 37 mln. W roku 2024 łączna wysokość kar pieniężnych za te same praktyki wyniosła ponad 650 mln złotych, przy czym również w tym ostatnim roku tylko jedna decyzja odpowiada za lwią część sumy kar (KIA i jej dilerzy, DOK-5/2024) - łącznie ok. 408 mln zł kar nałożonych na kilku przedsiębiorców w jednej decyzji.

Czy ten gwałtowny wzrost wysokości kar jest wynikiem jakiejś zmiany legislacyjnej? Nowelizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, która weszła w życie w roku 2023 nie zmieniła zasadniczo zasad, które rzutują na wymiar kary nakładanej na przedsiębiorcę w sytuacji dopuszczenia się praktyki ograniczającej konkurencję. Nowelizacja wprowadziła natomiast ważną zmianę odnoszącą się do kręgu podmiotów, które mogą ponosić odpowiedzialność – również w wymiarze finansowym – za dopuszczenie się wspomnianego naruszenia. Póki co, te nowe regulacje nie znalazły konkretnego odzwierciedlenia w praktyce decyzyjnej Prezesa UOKiK.

Zmianie uległa zdecydowanie polityka karania przedsiębiorców, czemu wyraz dały już „Wyjaśnienia dotyczące ustalania wysokości kar pieniężnych dla przedsiębiorców w sprawach związanych z naruszeniem zakazu praktyk ograniczających konkurencję” z dnia 31 marca 2021 r. (dalej jako: „Wyjaśnienia 2021”) oraz „Wyjaśnienia dotyczące ustalania wysokości kar pieniężnych dla przedsiębiorców w sprawach związanych z naruszeniem zakazu praktyk ograniczających konkurencję” opublikowane w kwietniu 2024 roku (dalej jako: „Wyjaśnienia 2024”), czyli po wejściu w życie nowelizacji ustawy z 2023 roku.

Jeśli sięgnąć do poprzednich analogicznych Wyjaśnień z grudnia 2015 roku (dalej jako: „Wyjaśnienia 2015”), które sprowokowała zmiana ustawy z 2014 roku, aktualna polityka karania w porównaniu do lat ubiegłych różni się w dwóch aspektach:

01. wysokość kary pieniężnej jest bardziej arbitralna,
02. wysokość kar w dużej mierze zależy od długości trwania praktyki.

Pierwszy aspekt można zaobserwować w treści samych wyjaśnień. Zasadniczo, przez wiele ostatnich lat, aż do roku 2024, Prezes Urzędu dzielił naruszenia na:

- 01. bardzo poważne, za które określano wyjściową kwotę kary na poziomie od 1 do 3% całkowitego obrotu,
- 02. poważne, za które kwotę wyjściową ustalano na poziomie od 0,2 do 1% obrotu oraz
- 03. pozostałe (kwota wyjściowa od 0,01 do 0,2% obrotu).

Wyjaśnienia 2015 oraz Wyjaśnienia 2021 zawierały przy tym krótką charakterystykę naruszeń „poważnych” i „bardzo poważnych”. Ten podział zniknął w Wyjaśnieniach 2024, a w jego miejsce pojawił się jeden niescharakteryzowany zakres, gdzie kwota wyjściowa może być określona w szerokim przedziale od 0,01 % do 3%, przy czym jedyna konkretna wskazówka oceny poszczególnych naruszeń w kontekście określenia kwoty wyjściowej brzmi (pkt 22 i 23 Wyjaśnień 2024):

„Ustalając kwotę wyjściową z przedziału od 0,01% do 3% relewantnego obrotu, o czym mowa była w akapicie (17), Prezes Urzędu określi tę wartość bliżej górnej granicy w odniesieniu do najbardziej poważnych naruszeń. W przypadku naruszeń art. 6 u.o.k.k. oraz art. 101 TFUE przez najbardziej poważne naruszenia należy rozumieć w szczególności naruszenia związane z kontaktami między konkurentami.”

Celem wyjaśnień organu ochrony konkurencji w zakresie kar powinno być uszczegółowienie ogólnych dyrektyw i wyrażen niedookreślonych zawartych w u.o.k.k., a przede wszystkim - standaryzacja określenia wymiaru kary (w celu uniknięcia dowolności), zapewnienie spójności polityki karania, wreszcie –umożliwienie wstępnego oszacowania wysokości grożącej przedsiębiorcy sankcji (taki cel wskazywały Wyjaśnienia 2015 na str. 1). Takich celów nie identyfikują jednak Wyjaśnienia 2021 ani Wyjaśnienia 2024, z których można się za to dowiedzieć, jakich celów te Wyjaśnienia nie realizują– para 3); aktualne Wyjaśnienia nie dostarczają też wielu nowych pomocnych dla przedsiębiorców wskazówek co do wymiarowania kary.

I tak, jak w decyzji Dahua (DOK 5/2023) porozumienie ograniczające wewnątrzmarkową konkurencję, którego istotą były ustalenia cenowe oraz podział rynku, zakwalifikowano jako naruszenie o charakterze „**poważnym**” (pkt 460 tej decyzji), to już zasadniczo podobne naruszenie (choć z „aspektem horyzontalnym”) w sprawie KIA (DOK-5-2024), również ograniczające konkurencję wewnątrzmarkową, polegające na ustalaniu cen oraz podziale rynku (pkt 708 i pkt 714 tej decyzji) zakwalifikowano jako „**bardzo poważne**”. Konsekwencją odmiennej oceny tych popularnych w sumie naruszeń z pewnością było użycie innych współczynników do ustalenia kwoty wyjściowej kary. Dokładne wskazanie różnicy nie jest możliwe, gdyż od pewnego czasu Prezes Urzędu nie ujawnia tych parametrów w jawnej wersji decyzji (co nie jest przy tym – jak się wydaje - uzasadnione koniecznością zachowania poufności informacji finansowych przedsiębiorców).

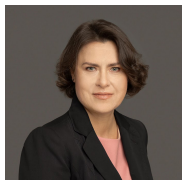
Drugim kluczowym aspektem rzutującym na wymiar kary jest – jak się aktualnie wydaje – długość trwania praktyki. Należy przy tym zwrócić uwagę, że nie ma żadnych ustawowych podstaw do nadzwyczajnego potraktowania tej cechy naruszenia. Artykuł 111 ust. 1 pkt 1) u.o.k.k. wymienia „okres” praktyki jako jedną z szeregu cech, które powinny rzutować na wymiar kary, obok takich elementów jak: stopień naruszenia czy skutki naruszenia. Niemniej, wobec tych innych okoliczności, Prezes Urzędu nie stosuje równie ważących (przekładających się na wymiar kary) przeliczników.

Chodzi mianowicie o to, że jeszcze w Wyjaśnieniach 2015 (s. 4), kwota bazowa kary mogła ulec zwiększeniu do 200% (maksymalna zwyżka) z tytułu długotrwałości praktyki, podczas gdy w Wyjaśnieniach 2021 i Wyjaśnieniach 2024, Prezes Urzędu przyjął zasadę, że będzie zwiększał wartość kwoty bazowej o 100% za każdy pełny rok trwania praktyki. Różnica jest oczywista, dla praktyki polegającej na ustalaniu cen odsprzedaży (najczęściej stwierdzana praktyka, pomijając naruszenia przetargowe) trwającej - załóżmy - 7 lat, ta sama kwota bazowa przed rokiem 2023 (bo wtedy mniej więcej zaczęto stosować Wyjaśnienia 2021) ulegała zwiększeniu o 200%, podczas gdy aktualnie jest to 700%.

Wspomniana zmiana podejścia ma jeszcze jedną istotną konsekwencję: nawet praktyka, która nie miała tak istotnego wpływu na konkurencję (bo dotyczyła np. tylko jednej marki), ale Prezes Urzędu ustalił kwotę bazową w okolicach 1%, która następnie uległa powiększeniu na skutek okoliczności obciążających (np. rola lidera, aspekt horyzontalny), to ostateczna kwota kary pieniężnej, po jej zwielokrotnieniu z uwagi na wieloletnie stosowanie praktyki, może szybko osiągnąć kwotę maksymalną, czyli 10% obrotu za ostatni rok poprzedzający rok nałożenia kary (zwłaszcza, jeśli to był rok słabszy finansowo dla przedsiębiorcy).

Wniosek:

dla naprawę poważnych naruszeń, polegających na ograniczaniu konkurencji międzymarkowej brak skali.... Albo Prezes Urzędu z góry założył, że takich naruszeń w Polsce nie ma.... ■

Małgorzata Modzelewska de Raad
Adwokatka / Partner

malgorzata.modzelewska@modzelewskapasnik.pl

Autorka artykułu

Klauzule parytetowe: co wiadomo po wyroku w sprawie Booking?

Współczesną gospodarkę charakteryzuje nie tylko intensywność konkurencji między producentami i sprzedawcami towarów i usług, ale także dynamiczna konkurencja między pośrednikami sprzedaży, jakimi są platformy internetowe.

Dynamiczna rywalizacja rynkowa skłania platformy do stosowania – w relacjach ze sprzedawcami – tzw. klauzul parytetowych, na mocy, których sprzedawcy zobowiązują się do utrzymywania na platformie najatrakcyjniejszych cen, tj. cen nie korzystniejszych niż ceny stosowane w innych kanałach sprzedaży, w tym na innych platformach lub w innych sklepach internetowych.

Klauzula wąskiego parytetu	Zakaz sprzedaży towarów we własnych internetowych kanałach sprzedaży i w sprzedaży poza internetowej po cenach atrakcyjniejszych na danej platformie
Klauzula szerokiego parytetu	Zakaz sprzedaży towarów w innych kanałach sprzedaży, w tym na innych platformach oraz we własnych kanałach sprzedaży, po cenach atrakcyjniejszych niż na danej platformie

Problem (nie)dopuszczalności klauzul parytetowych został rozstrzygnięty przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym 19 września 2024 r. wyroku prejudycjalnym w sprawie C-264/23 Booking.com (ECLI:EU:C: 2024:764).

W relacjach z dostawcami usług zakwaterowania w Niemczech Booking.com włączył do ogólnych warunków umów klauzulę, zgodnie z którą dostawcy nie mogli oferować za pośrednictwem swoich własnych kanałów sprzedaży lub kanałów sprzedaży prowadzonych przez osoby trzecie, w tym konkurencyjne internetowe platformy pośrednictwa, pokoi po cenie niższej niż cena oferowana na stronie Booking.com.

Niemiecki organ ochrony konkurencji już w 2013 r. wydał decyzję stwierdzającą, że podobna klauzula (szeroki parytet) stosowana przez inną niż Booking.com platformę – HRS – narusza zakaz porozumień ograniczających konkurencję zawarty w prawie krajowym i unijnym. W 2013 r. Bundeskartellamt wszczął postępowanie dotyczące klauzuli szerokiego parytetu także przeciwko Booking.com. W pierwszym półroczu 2015 r. Booking.com – w porozumieniu z organami ochrony konkurencji we Francji, Włoszech i Szwecji – zobowiązał się do usunięcia ze swych ogólnych warunków klauzuli szerokiego parytetu i zastąpienia jej klauzulą wąskiego parytetu. Organ niemiecki w grudniu 2015 r. wydał jednak decyzję, w myśl której również klauzula wąskiego parytetu stosowana przez Booking.com ogranicza konkurencję w świetle krajowego zakazu karteli oraz art. 101 ust. 1 TFUE. Bundeskartellamt uznał, że ze względu na pozycję rynkową

Booking.com klauzula nie może korzystać z wyłączenia grupowe (wówczas na podstawie rozporządzenia 330/2010). Decyzja organu z grudnia 2015 r. została uchylona przez Oberlandesgericht Düsseldorf, który uznał, że klauzula wąskiego parytetu jest niezbędnym (akcesoryjnym) ograniczeniem konkurencji, gwarantującym możliwość zarobkowania przez Booking.com. Odwołanie Bundeskartellamt od wyroku sądu w Düsseldorfie spotkało się z aprobatą federalnego Bundesgerichtshof, który uznał, że klauzula wąskiego parytetu znacząco ogranicza konkurencję na rynku internetowych platform rezerwacji hotelowej, a także na rynku zakwaterowania hotelowego; klauzula nie jest też ograniczeniem akcesoryjnym, ponieważ w żaden sposób nie wykazano, że brak takiego postanowienia zagraża rentowności Booking.com.

Ze względu na to, że wielu dostawców usług zakwaterowania zaczęło występować przeciwko Booking.com z roszczeniami odszkodowawczymi wynikającymi ze stosowania klauzul szerokiego i wąskiego parytetu, przedsiębiorca wystąpił do sądu w Amsterdamie o stwierdzenie, że klauzula wąskiego parytetu nie jest sprzeczna z zakazem z art. 101 ust. 1 TFUE. Sąd holenderski skierował w związku z tą sprawą pytania prejudycjalne do TSUE.

W sprawie C264/23 Booking.com Trybunał orzekł, że:

- zarówno klauzule parytetu szerokiego, jak i wąskiego w umowach między platformami a dostawcami usług/sprzedawcami towarów podlegają zakazowi porozumień ograniczających konkurencji z art. 101 ust. 1 TFUE i nie mogą być uznane za akcesoryjne ograniczenia konkurencji;
- badając możliwość wyłączenia klauzul parytetowych na podstawie rozporządzenia wyłączającego grupowo

porozumienia wertykalne, dla celów wyznaczenia progów udziału w rynku umożliwiającym zastosowanie przywileju wyłączenia, zdefiniowanie rynku właściwego wymaga konkretnego zbadania substytucyjności usług pośrednictwa internetowego i innych kanałów sprzedaży z punktu widzenia podaży i popytu.

Co wynika z wyroku Booking.com dla przedsiębiorców?

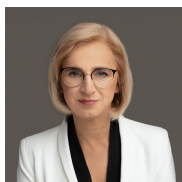
- Wyrok w sprawie Booking.com potwierdził zakazany charakter wszystkich klauzul parytetowych, bez względu na to, czy chodzi o parytet szeroki, czy wąski, o ile klauzula parytetowa nie może korzystać z wyłączenia grupowego.

- Obecnie obowiązujące wyłączenia grupowe dla porozumień wertykalnych wyłączają spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję tylko klauzule wąskiego parytetu – platformy internetowe mogą zobowiązać dostawców/sprzedawców korzystających z usług ich pośrednictwa do powstrzymania się od oferowania usług i towarów po cenach korzystniejszych we własnych kanałach sprzedaży, natomiast nie mogą zakazać stosowania atrakcyjniejszych cen na innych platformach internetowych. Skorzystanie z wyłączenia jest możliwe tylko po spełnieniu innych warunków wyłączenia (zwłaszcza spełnienia progu udziału w rynku).

[por. § 12 pkt 4 rozp. RM z 22.05.2023 r. w sprawie wyłączenia niektórych rodzajów porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję; art. 5 lit. d) rozporządzenia Komisji nr 2022/720 z 10.05.2022 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 TFUE do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych]

- Zarówno sprzedawcy towarów i usług korzystający z usług pośrednictwa internetowego, jak i same platformy internetowe, powinni zweryfikować treść umów pośrednictwa w celu wyeliminowania zakazanych klauzul (klauzul szerokiego parytetu) bądź potwierdzenia, że stosowana przez nich klauzula wąskiego parytetu spełnia warunki wyłączenia grupowego (lub wyjątkowo – warunki wyłączenia indywidualnego). ■

dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka
Radca Prawny

agata.jurkowska@modzelewskapasnik.pl

Zgłaszać (i kiedy?) albo nie zgłaszać – oto jest pytanie

Naruszenie obowiązku zgłoszenia koncentracji jest w dalszym ciągu traktowane jako poważne naruszenie prawa konkurencji.

Potwierdza to nie tylko praktyka samych organów ochrony konkurencji, ale również sądów rozpoznających sprawy z odwołań od decyzji organów. Z tego względu kwestią absolutnie fundamentalną jest precyzyjne ustalenie w jakich przypadkach i w jakim dokładnie momencie przedsiębiorca powinien zgłosić organom zamiar koncentracji.

Rzut oka na unijne i krajowe regulacje z zakresu kontroli koncentracji pozwala wstępnie ustalić przedmiot i moment zgłoszenia. Przykładowo, polska ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów za koncentrację uznaje:

01. połączenie dwóch lub więcej samodzielnych przedsiębiorców,
02. przejęcie bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad jednym lub więcej przedsiębiorcami przez jednego lub więcej przedsiębiorców,
03. utworzenie przez przedsiębiorców wspólnego przedsiębiorcy,
04. nabycie przez przedsiębiorcę części mienia innego przedsiębiorcy (całości lub części przedsiębiorstwa), jeżeli obrót realizowany przez to mienie przekracza określony w ustawie próg obrotowy.

Zidentyfikowanie zdarzeń gospodarczych, które mogą zainicjować obowiązek zgłoszenia koncentracji, wydaje się z pozoru kwestią dosyć oczywistą. Nic bardziej mylnego! Ostatnio w praktyce organów ochrony konkurencji można zaobserwować rosnący trend do obejmowania pojęciem „koncentracji” coraz szerszego spektrum zdarzeń gospodarczych. Miniony rok obfitował w praktyce europejskiej w transakcje, które - ku sporemu zaskoczeniu dla uczestniczących w nich przedsiębiorców - koncentracjami jednak się okazały. Przyjrzyjmy się zatem bliżej najciekawszym z nich.

Przejęcie pracowników innego przedsiębiorcy

Pierwsza sprawa dotyczyła zatrudnienia przez Microsoft dwóch współzałożycieli firmy Inflection – startupu z sektora cyfrowego zaangażowanego w rozwój sztucznej inteligencji. Ponadto, Microsoft złożył oferty pracy większości pracowników Inflection oraz zawarł z Inflection szereg umów, w tym między innymi niewyłączną umowę licencyjną na wykorzystanie własności intelektualnej Inflection.

Powyższy stan faktyczny stał się przedmiotem analizy nie tylko przez Komisję Europejską, ale również przez niemiecki i brytyjski organ ochrony konkurencji. Wszystkie trzy organy zgodnie doszły do wniosku, że opisane działania Microsoft względem Inflection można uznać za koncentrację. Nabycie zespołu kluczowych pracowników połączone z uzyskaniem dostępu do praw własności intelektualnej było zdaniem organów kluczem dla przejęcia przez Microsoft wartości przedsiębiorstwa Inflection. Podjęte działania umożliwiły bowiem byłemu zespołowi Inflection kontynuowanie planu działania Inflection sprzed transakcji w zakresie rozwoju produktów AI w ramach Microsoft.

Przedwczesna integracja działalności

Kolejna sprawa dotyczyła przejęcia tureckiej spółki Kartek Holding A.Ş. przez holenderską spółkę Param Holding. Koncentracja została notyfikowana tureckiemu organowi ochrony konkurencji, który w trakcie trwania postępowania powziął wątpliwości czy koncentracja nie została już dokonana. Do organu wpłynęło bowiem wiele skarg od stron trzecich, z których wynikało, że Param przejął już faktyczną kontrolę nad Kartek. W celu wyjaśnienia sprawy organ przeprowadził przeszukania w siedzibach obu uczestników koncentracji. Zebrane dowody potwierdziły, że Param przedwcześnie ingerował w działalność Kartek i odgrywał aktywną rolę w jej procesach decyzyjnych w wielu obszarach, w tym w zakresie:

- polityki kadrowej, w szczególności na decyzje dotyczące awansów, wynagrodzeń i oceny wyników,
- relacji z klientami, w szczególności pracownicy Param uczestniczyli w spotkaniach reprezentujących firmę Kartek,
- codziennych działań biznesowych, takich jak zarządzanie fakturami, nadzorowanie płatności, zadłużenia i obsługa kont w mediach społecznościowych,

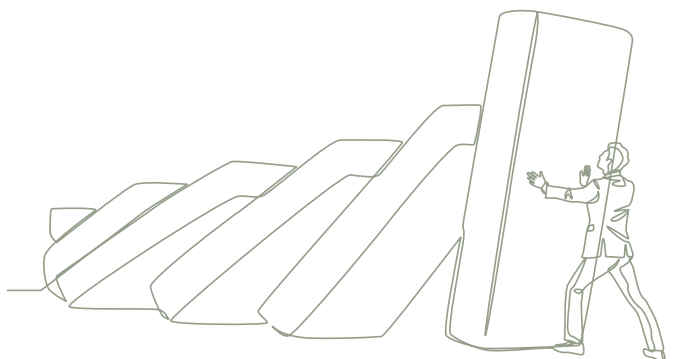
- prowadzenia wspólnych działań sprzedażowych i marketingowych,
- planowania przyszłych strategii marketingowych i alokacji zasobów.

Organ stwierdził, że działania Param stanowiły sprawowanie faktycznej kontroli nad działalnością Kartek i zagroziły zdolności Kartek do niezależnego działania. Stanowiło to naruszenie reguł kontroli koncentracji - uczestnicy muszą pozostać niezależnymi przedsiębiorstwami i konkurentami do czasu pełnego sfinalizowania transakcji i uzyskania zgody na koncentrację.

Powyższa sprawa w pełni wpisuje się w podejście reprezentowane również przez Komisję Europejską, a potwierdzone niedawno przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z listopada 2023 r. w sprawie Altice przeciwko Komisji.

Przerwa w działalności związanej z nabywanym mieniem

W kolejnej sprawie austriacki Sąd Najwyższy, rozpatrując odwołanie przedsiębiorcy od decyzji austriackiego organu ochrony konkurencji uznał, za zasadne podwyższyć aż 47-krotnie (!) pierwotną karę nałożoną na spółkę.

REWE zawarła długoterminową umowę najmu powierzchni handlowej w centrum handlowym i rozpoczęła działalność bez zgłaszania transakcji austriackiemu organowi ochrony konkurencji. Spółka uznała, że transakcja nie stanowi koncentracji, ponieważ wynajęta powierzchnia nie była eksploatowana przez kilka miesięcy i dla możliwości rozpoczęcia w niej działalności wymagała przeprowadzenia generalnego remontu.

Z powyższą oceną nie zgodził się austriacki organ ochrony konkurencji. Według organu transakcja podlegała obowiązkowi zgłoszenia koncentracji, ponieważ ponowne rozpoczęcie działalności przez REWE należało uznać za przejęcie istniejącej działalności (lub przynajmniej jej istotnej części). Organ uzasadnił to faktem, że powierzchnia była wcześniej wykorzystywana jako sklep spożywczy. Z tego względu pomimo przerwy w działalności związanej z remontem, transakcja umożliwiła przeniesienie na REWE pozycji rynkowej, wartości i renomy firmy, jak również bazy jej klientów. W ramach swojej oceny organ wziął również pod uwagę otoczenie rynkowe uwzględniając, iż odpowiednie nieruchomości pod supermarkety były wówczas towarem deficytowym.

Co na to wszystko Prezes UOKiK?

W świetle powyższego trendu do rozszerzania przez organy pojęcia „koncentracji” na nowe stany faktyczne, zgoda inaczej prezentuje się podejście polskiego organu. W 2024 i 2025 Prezes UOKiK dwukrotnie zaktualizował wyjaśnienia dotyczące kontroli koncentracji, co zgodnie z postulatem organu ma z jednej strony stanowić ułatwienie dla przedsiębiorców, a z drugiej ma pozwolić na zmniejszenie liczby zgłaszanych transakcji.

W ramach wprowadzonych zmian doprecyzowana została kwestia braku skutków na terytorium Polski niektórych transakcji eksterytorialnych, polegających na utworzeniu wspólnego przedsiębiorcy. Zgodnie z nowymi wytycznymi **zgłoszeniu do Prezesa Urzędu nie podlega utworzenie podmiotu, który na etapie**

dokonywania transakcji nie prowadzi działalności na terenie Polski lub nie planuje prowadzenia takiej działalności w ciągu najbliższych trzech lat.

O ile pozytywnie można ocenić samo dążenie do wyłączenia z zakresu kontroli organu koncentracji mających charakter czysto eksterytorialny, o tyle wątpliwości może budzić niezwykle ogólny sposób sformułowania przesłanki braku skutku na terytorium Polski. Związany z tym brak pewności prawnej powoduje, że w miejsce postulowanej pomocy dla przedsiębiorców najnowsze wytyczne Prezesa UOKiK mogą okazać się raczej przysłowiową łyżką dziegciu... ■

Autorka artykułu

Aneta Sakowicz
Radca Prawny

aneta.sakowicz@modzelewskapasnik.pl

Nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej: nowości w 2024 roku

Decyzja w sprawie OSM w Kole (DPK-1/2024)

W 2024 r. Prezes UOKiK wydał tylko jedną decyzję dotyczącą nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. W decyzji DPK-1/2024 z dnia 27.06.2024 r. organ stwierdził, że w sprawie uprawdopodobniono stosowanie przez Okręgową Spółdzielnię Mleczarską w Kole praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową w umowach z dostawcami mleka.

raktyki te polegały na stosowaniu w umowach z dostawcami mleka postanowienia umożliwiającego jednostronną zmianę cennika skupu mleka przez OSM w Kole, postanowienia zobowiązującego dostawców do zwrotu części ceny za mleko już dostarczone i spełniające wymogi jakościowe w czasie dostawy, wyłącznie z powodu zmiany podmiotu skupującego oraz na kształtowaniu treści stosunku umownego z dostawcami mleka w sposób uniemożliwiający im weryfikację wyników badań jakościowych mleka, co może skutkować obniżeniem ceny mleka lub odstąpieniem od umowy przez OSM. Przedsiębiorca zobowiązał się do wprowadzenia zmian w postanowieniach umów, eliminujących wskazane przez Prezesa Urzędu praktyki.

Wyrok SA w Warszawie w sprawie Kaufland (VII AGa 373/24)

Sąd Apelacyjny w Warszawie w dniu 8.11.2024 r. wydał wyrok w sprawie o wykorzystanie przewagi kontraktowej. Sąd oddalił apelację Prezesa UOKiK od wyroku SOKiK z dnia 19.02.2024 r., AmA XVII 52/22. W wyroku tym SOKiK uchylił decyzję Prezesa UOKiK (RBG-4/2021) wobec Kaufland Polska Markety sp. z o.o. s.j. z siedzibą we Wrocławiu w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, polegających na: (1) zawieraniu przez Kaufland z dostawcami produktów rolnych i spożywczych umów określających warunki współpracy handlowej, w tym rabatów, na dany rok już po jego rozpoczęciu z obowiązkiem rozliczenia różnicy pomiędzy nowymi a poprzednio obowiązującymi warunkami współpracy za okres od 1 stycznia do dnia podpisania umowy; (2) pobieraniu przez Kaufland od dostawców produktów rolnych i spożywczych środków pieniężnych w postaci udzielanych przez dostawców rabatów na podstawie zawieranych po zakończeniu okresu rozliczeniowego porozumień.

Oddalając apelację, Sąd wskazał na szereg nieprawidłowości w postępowaniu i decyzji Prezesa UOKiK, poczynając od niewykazania wystąpienia w sprawie interesu publicznego, przez niewykazanie przewagi kontraktowej spółki wobec dostawców wskazanych w decyzji, brak dowodu wykorzystania tej przewagi, a także brak

dowodu, że wykorzystanie to było nieuczciwe. Na uwagę zasługują ustalenia poczynione przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu tego wyroku.

Sąd jednoznacznie wskazał, że mimo, iż warunkiem uznania, że pomiędzy nabywcą i dostawcą występuje przewaga kontraktowa, jest znaczna „dysproporcja w potencjale ekonomicznym”, to wykazanie tej dysproporcji przez porównanie rocznych obrotów osiągniętych przez nabywcę i dostawców w okresie stosowania kwestionowanych praktyk jest niewystarczające. O ile bowiem obrót ma istotne znaczenie dla oceny potencjału ekonomicznego, to zdaniem Sądu *„pojęcia tego w żaden sposób nie wyczerpuje (...). Pojęcie potencjału ekonomicznego ma charakter złożony i wielopłaszczyznowy”*. Konieczne jest zatem uwzględnienie otoczenia gospodarczego, w którym działają podmioty będące nabywcą lub dostawcami (czy są członkami grupy kapitałowej krajowej lub zagranicznej), jak również uwzględnienie charakteru produktów, które są dostarczane nabywcy, ich powtarzalności, zastępowalności i specyfika.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi zakazuje tylko takiego wykorzystania przewagi kontraktowej, które jest nieuczciwe. Związek między posiadaniem przez nabywcę przewagi kontraktowej a popełnieniem pewnych praktyk nie jest związkiem przyczynowo-skutkowym, ale pewnym „powiązaniem kauzalnym”: *„o wykorzystaniu przewagi kontraktowej można byłoby mówić jedynie wówczas, gdy dana praktyka ma swoje źródło w tej przewadze i nie byłaby możliwa do stosowania, gdyby przewaga ta nie nastąpiła (np. w stosunku do innego – już silniejszego ekonomicznie kontrahenta (...))”*.

Co więcej, Sąd podkreślił, że wykorzystanie przewagi kontraktowej samo w sobie nie jest zakazane. Zakazane jest jedynie nieuczciwe wykorzystanie tej przewagi, czyli takie, które jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo interes taki narusza.

Odnosząc się do praktyki polegającej na zawieraniu przez nabywcę z dostawcami produktów rolnych i spożywczych umów określających warunki współpracy handlowej, w tym warunki udzielanych przez dostawców produktów rolnych i spożywczych rabatów, na dany rok już po jego rozpoczęciu z obowiązkiem rozliczenia różnicy pomiędzy nowymi a poprzednio obowiązującymi warunkami współpracy za okres od 1 stycznia do dnia podpisania umowy, Sąd stwierdził, że nie można uznać działania nabywcy za sprzeczne z dobrymi obyczajami. „Dostawca bowiem od początku rozmów rocznych był świadomy obowiązywania nowych warunków współpracy od 1 stycznia. Musiał się więc z tym liczyć w toku dokonywania dostaw. Jednocześnie dostawcy prowadzili negocjacje z powodem również po rozpoczęciu nowego roku rozliczeniowego, a jednocześnie dokonywali dalszych dostaw. Aczkolwiek w rzeczywistości wiązało się to dla nich z pewnym poziomem niepewności co do nowych warunków współpracy i możliwą koniecznością skorygowania rozliczeń od 1 stycznia, niemniej niepewność tą akceptowali skoro zdecydowali się na prowadzenie rozmów rocznych nawet po rozpoczęciu nowego roku rozliczeniowego. (...). Nie można jednocześnie pominąć i tego aspektu sprawy, że w czasie prowadzenia rozmów rocznych, na wypadek ich zakończenia fiaskiem interes dostawców był zabezpieczony albowiem dokonywali oni dostaw na dotychczasowych znanych im warunkach”.

Sąd Apelacyjny uznał, że również w odniesieniu do praktyki polegającej na pobieraniu przez Kaufland od dostawców produktów rolnych i spożywczych środków pieniężnych w postaci udzielanych przez dostawców rabatów na podstawie zawieranych po zakończeniu okresu rozliczeniowego porozumień bez uzgodnienia przed rozpoczęciem danego okresu rozliczeniowego wysokości tych rabatów oraz warunków ich przyznania – nie można stwierdzić, że doszło do działania sprzecznego z dobrymi obyczajami zdefiniowanymi przez Prezesa UOKiK. Co do zasady nie można bowiem uznać, że udzielenie przez dostawcę rabatu posprzedażowego jest niezgodne z dobrymi obyczajami.

Również w odniesieniu do kwestii zagrożenia istotnemu interesowi

drugiej strony albo naruszenia takiego interesu, Sąd nie podzielił stanowiska Prezesa UOKiK, wskazując, że „Ustawa wymaga ustalenia nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej w stosunku do konkretnego dostawcy, a zatem ustalenia, że dana praktyka może zagrozić w sposób realny istotnemu interesowi dostawcy. Nie wystarczy zatem ustalenie działania pewnego mechanizmu, tak jak ma to miejsce choćby w przypadku naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, ale niezbędne jest dokonanie oceny konkretnego przypadku. Niezbędne jest bowiem odniesienie przeprowadzonej analizy „do drugiej strony””. Organ powinien zatem przeanalizować, czy w każdym opisanym w decyzji przypadkach doszło choćby do zagrożenia istotnego interesu poszczególnych dostawców. Tymczasem Prezes UOKiK ograniczył się do „zbiorczego” potraktowania dostawców, nie analizując indywidualnie relacji poszczególnych dostawców z nabywcą. Nie można zatem uznać, że wystarczające jest w tym przypadku powołanie się przez Prezesa UOKiK na ogólne dane dotyczące np. ogólnej sumy przepływów pieniężnych związanych z przypisywanymi nabywcę praktykami.

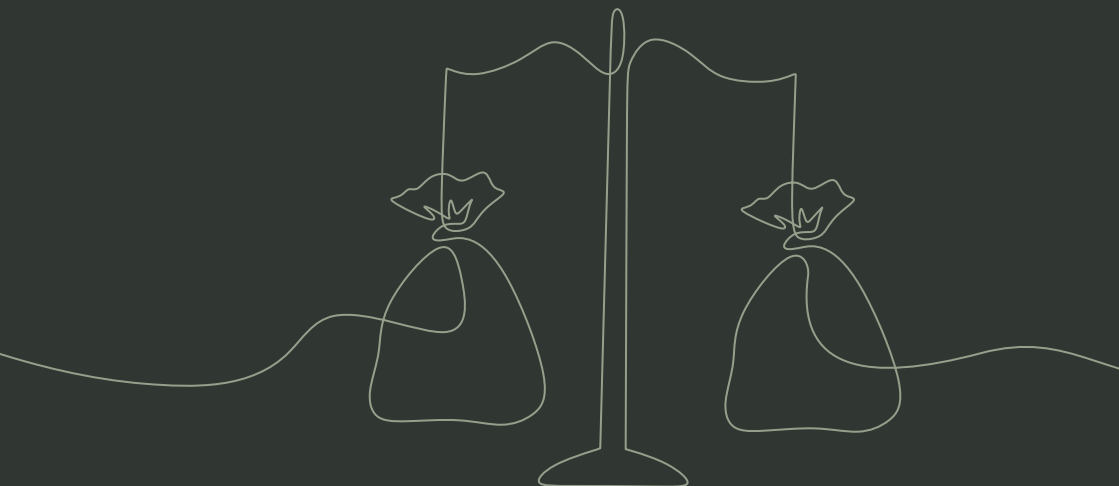
Powyżej przytoczone okoliczności zadecydowały o oddaleniu apelacji w przedmiotowej sprawie. Wyrok w sprawie Kaufland modyfikuje dotychczasowe podejście organu do tzw. spraw przewagowych, a argumentacja Sądu Apelacyjnego może przyczynić się do zmiany sposobu rozpoznania spraw z zakresu nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej. ■

Autorka artykułu

Karolina Pilewska
Prawniczka

karolina.pilewska@modelewskapasnik.pl

Zatory płatnicze – rzut oka na praktykę Prezesa UOKiK w 2024 roku

Krajowe regulacje dotyczące zatorów płatniczych zawarte w ustawie z 8.03.2023 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 1790), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z 16.02.2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz. Urz. UE z 2011 r., L 48/1) miały zostać zmienione w związku z inicjatywami prawodawczymi na poziomie UE.

W 2024 roku w UE prowadzone były intensywne prace legislacyjne nad projektem nowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, które miało zastąpić ww. dyrektywę.

W trakcie prac niejednokrotnie wskazywano, że daleko idące modyfikacje regulacji dotyczących tzw. „zatorów płatniczych” są konieczne, ponieważ dyrektywa ma już ponad 10 lat, a zachodzące zmiany na rynku, potwierdzone w przeprowadzonych konsultacjach, wskazują na potrzebę dostosowania obowiązujących uregulowań do zmieniającego się otoczenia biznesowego.

Jednakże aktualny etap procesu legislacyjnego (skierowanie do pierwszego czytania w listopadzie 2024 roku), wskazuje, że na ewentualne zmiany przyjdzie nam jeszcze trochę poczekać, pomimo że z rocznego (tj. za 2024 rok) sprawozdania przygotowanego przez Europejskie Obserwatorium Płatności wynika, że:

- organy administracji publicznej państw członkowskich płacą należności z transakcji handlowych później niż przedsiębiorstwa;
- im większy dłużnik tym większe prawdopodobieństwo, że opóźni się z zapłatą należności z transakcji handlowych.

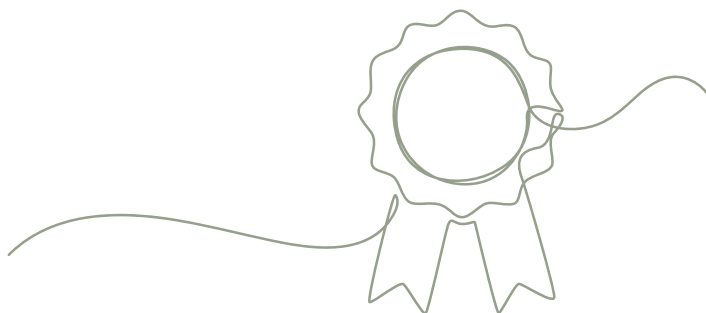
Jednocześnie w UE rozważane jest zastosowanie do zatorów płatniczych tzw. „modelu brytyjskiego”, w którym opóźnienia w płatnościach są coraz częściej postrzegane jako kwestia zrównoważonego rozwoju (ESG) – firmy, które długo opóźniają się z zapłatą, ryzykują swoją reputacją, ponieważ mogą być postrzegane jako „zli obywatele korporacyjni”, których praktyki ograniczają ogólny wzrost gospodarki (z uwagi na fakt, iż pieniądze nie krążą tak szybko, jak mogłyby lub powinny) i mogą doprowadzić dostawców, zwłaszcza mniejsze firmy, do niewypłacalności, a tym samym do upadku.

W Wielkiej Brytanii na początku 2024 r. został wprowadzony przez

rząd dobrowolny Kodeks Uczciwej Płatności, który obejmuje swoim zakresem nie tylko przedsiębiorców, ale także organizacje charytatywne, spółdzielnie, uniwersytety. Kodeks wprowadził „wielopoziomowe nagrody” za stosowanie poniższych standardów płatniczych:

- Złota Nagroda – dla podmiotów, które opłacą co najmniej 85% wszystkich faktur w terminie 30 dni;
- Srebrna Nagroda – dla podmiotów, które w terminie 60 dni opłacą co najmniej 95% wszystkich faktur, w tym co najmniej 95% faktur dla małych firm w terminie 30 dni;
- Brązowa Nagroda – dla podmiotów, które w terminie 60 dni zapłacą co najmniej 95% wszystkich faktur.

Każda Nagroda jest przyznawana na dwa lata, po upływie których można ponownie się o nią ubiegać.

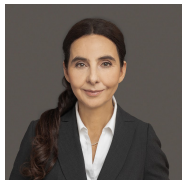
Natomiast w Polsce w 2024 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał **6 decyzji w sprawach zatorów płatniczych**. Wszystkie decyzje zostały wydane w związku ze złożeniem wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy.

Adresat/nr decyzji	Wysokość kary po zmianie decyzji
Boryszew S.A. - DZW 6/2024 PIERWOTNA WYSOKOŚĆ KARY 2 832 593,77 zł	2 637 385,53 zł
Aldi Sp. z o.o. – DZW 5/2024 PIERWOTNA WYSOKOŚĆ KARY 829 987,02 zł	721 165,38 zł
Polska Grupa Farmaceutyczna S.A. – DZW 4/2024 PIERWOTNA WYSOKOŚĆ KARY 4 426 297,74 zł	3 794 379,22 zł
Grudnik Sp. z o.o. – DZW 3/2024 PIERWOTNA WYSOKOŚĆ KARY 406 653,00 zł	380 175,86 zł
Hanplast Sp. z o.o. – DZW 2/2024 PIERWOTNA WYSOKOŚĆ KARY 1 213 852,39 zł	1 137 153,33 zł
Hurtownia Motoryzacyjna Gordon Sp. z o.o. – DZW 1/2024 PIERWOTNA WYSOKOŚĆ KARY 1 313 573,57 zł	1 159 164,40 zł

Źródło: oprac. własne na podstawie www.uokik.gov.pl (stan na dzień 02.04.2025 r.)

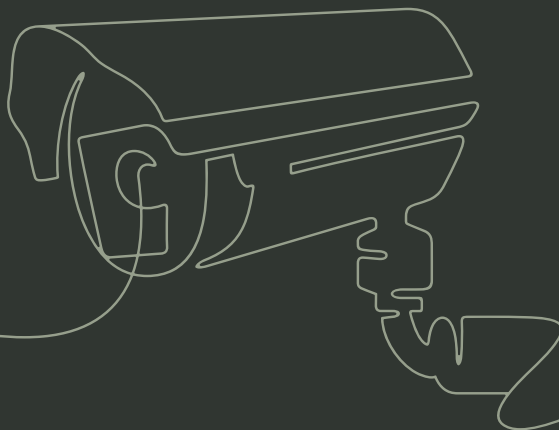
Aktywność Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w obszarze zatorów płatniczych nie ustaje – **w 2024 roku organ wszczął aż 31 nowych postępowań w sprawie zatorów płatniczych.** ■

Autorka artykułu

Ewelina Majcher
Radca Prawny

ewelina.majcher@modzelewskapasnik.pl

Ochrona konsumentów w Polsce AD 2024

Miniony rok był kolejnym rokiem ogromnej aktywności Prezesa UOKiK w obszarze ochrony konsumentów. Przedstawione poniżej dane pochodzą z komunikatu UOKiK z 26.02.2025 r.¹

¹ <https://uokik.gov.pl/podsumowanie-dzialalnosci-uokik-w-2024-r>

Postępowań zakończonych decyzją:

70

Suma kar dla przedsiębiorców:

263 mln zł

Postępowań wyjaśniających wszczętych:

128

Suma kar dla osób zarządzających:

2,5 mln zł

Postępowań wszczętych
(ZIK i niedozwolone klauzule umowne):

41

Najwyższa kara dla przedsiębiorcy:

106 mln zł (PayPal)

Decyzje dotyczące naruszenia zbiorowych interesów konsumentów (ZIK)

Poniższa tabela prezentuje decyzje w sprawach naruszeń zbiorowych interesów konsumentów (tylko decyzje odnoszące się do meritum, tabela nie obejmuje np. decyzji o nałożeniu kary z powodu nieudzielenia informacji Prezesowi Urzędu.

Liczba decyzji stwierdzających naruszenie ZIK	35
Liczba odwołań od decyzji Prezesa UOKiK	15
Liczba decyzji z karami na osoby zarządzające	8
Liczba decyzji zobowiązujących	6

Źródło: Baza decyzji na uokik.gov.pl (stan na 24 marca 2025 r.)

Rekordowe kary w sprawach ZIK

Amazon (DOZIK-5/2024):

31,8 mln zł

Exim Tours (RKT-3/2024):

20,5 mln zł

Wybrane decyzje ZIK

Vouchery dla klientów Zalando (RKR-3/2004)

Jedną z najbardziej spektakularnych decyzji Prezesa Urzędu w ubiegłym roku była ta, w której Prezes Urzędu uprawdopodobnił antykonsumencką praktykę platformy zakupowej Zalando, która nie informowała konsumentów o tym, czy osoba trzecia oferująca towary lub usługi na internetowej platformie handlowej w postaci serwisu www.zalando.pl jest przedsiębiorcą. Konsument nie otrzymywał również informacji o podziale obowiązków związanych z umową zawieraną na internetowej platformie handlowej (w postaci serwisu www.zalando.pl) pomiędzy osobą trzecią oferującą towary lub usługi a Zalando SE jako dostawcą internetowej platformy handlowej. Informacje takie powinny być komunikowane kupującym w sposób jasny i zrozumiały oraz odpowiadający rodzajowi użytego środka porozumiewania się na odległość i najpóźniej w chwili wyrażenia przez nich woli związania się umową na odległość.

Prezes Urzędu zaakceptował zobowiązania Zalando, obejmujące – obok obowiązków w zakresie polityki informacyjnej – także obowiązek

przekazania konsumentom, którzy w okresie, w którym wdrażana była zakwestionowana praktyka, dokonywali zakupów na platformie Zalando voucherów o wartości 40 zł. Decyzja zobowiązująca uchroniła przedsiębiorcę od kary finansowej.

Fałszywe opinie w internecie (RPZ-6/2024 - SEOSEM24; RPZ-8/2024 - Best Review)

W 2024 r. po raz kolejny Prezes UOKiK ukarał przedsiębiorców, oferujących innym przedsiębiorcom (sprzedawcom i usługodawcom) tworzenie i publikowanie na portalach nieprawdziwych komentarzy, opinii i ocen na temat tych zleceńodawców lub na temat oferowanych przez nich towarów lub usług. Działalność tego rodzaju zdaniem Prezesa Urzędu wprowadza konsumentów w błąd co do sytuacji gospodarczej zleceńodawców, w tym ich renomy lub jakości świadczonych przez nich usług bądź oferowanych towarów.

Kary nałożone na przedsiębiorców wyniosły 35 tys. zł (Best Review) i 50 tys. zł (SEOSEM24).

Gdy przedsiębiorca nie zwraca płatności na czas (RGD-22/2024 -Marie Zélie)

a praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uznane zostało działanie przedsiębiorcy polegające na nieterminowym zwrocie płatności poczynionych przez konsumentów na rzecz przedsiębiorcy w związku z nabyciem towaru. Okoliczności, w których konsumenci domagali się zwrotu środków za zakupy dokonane od znanego producenta odzieży, były zróżnicowane, np. konsument nie otrzymał części zamówienia lub zdecydował o zwrocie zamówienia w całości bądź części. Mimo, że regulamin sprzedaży był sporządzony prawidłowo i gwarantował konsumentom zasady zwrotu środków zgodnie z obowiązującymi przepisami (zwrot zapłaconej przez konsumenta kwoty miał zostać dokonany niezwłocznie, nie później

niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania oświadczenia o odstąpieniu od umowy), przedsiębiorca nie wywiązywał się ze zobowiązań przewidzianych w regulaminie. Na przedsiębiorcę nałożony został szereg obowiązków informacyjnych (środki usunięcia trwających skutków naruszenia) oraz kara pieniężna w wysokości 72 tys. zł.

Badania medyczne czy pokazy handlowe? (RPZ-4/2024 - Redice)

W ubiegłym roku UOKiK ponownie musiał interweniować w sprawie pokazów handlowych. W jednej ze spraw RPZ-4/2024 organizator pokazu ukrywał prawdziwy cel swojej działalności (stała oferta handlowa) w zaproszeniach na badania służące monitoringowi stanu zdrowia konsumentów. Osoby, do których kierowano zaproszenia, były zapewniane o możliwości zakupu wyjątkowego zestawu prezentowanych produktów w okazyjnej cenie (dużo niższej aniżeli suma cen określanych przez przedsiębiorcę jako ceny katalogowe), a do skorzystania z oferty uprawnione były jedynie osoby uczestniczące w pokazie. Ponadto, przedsiębiorca sugerował, że w przypadku zakupu dokonanego w ramach oferty promocyjnej wyłączone jest prawo do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa. Lista naruszeń obejmowała również doprowadzanie do zawarcia umów kredytu konsumenckiego z uczestnikami organizowanych przez Spółkę pokazów, które to umowy związane są bezpośrednio z ofertą złożoną podczas tych pokazów w celu realizacji zawieranych przez Spółkę umów sprzedaży, mimo że pokazy nie są organizowane przez Spółkę w miejscu zamieszkania lub zwykłego pobytu konsumenta na jego wyraźne zaproszenie, co stanowi naruszenie art. 7ab ust. 1 i 2 ustawy o prawach konsumenta, a także przyjmowanie od konsumentów płatności przed upływem terminu, o którym mowa w art. 27 ust. 1 albo 2 ustawy o prawach konsumenta.

Kara nałożona na przedsiębiorcę wyniosła 1,85 mln zł, kary nałożone na członków zarządu wyniosły 50 tys. zł (2 osoby) i 75 tys. zł (3 osoby).

Jedną z najgłośniejszych decyzji wydanych przez UOKiK w 2024 r. była decyzja w sprawie kampanii pożyczkowej prowadzonej pod nazwą „Skarbiec Palikota” przez znanego biznesmena, który w zamian za udzielenie „pożyczek” gwarantował udział w zyskach z działalności spółki Polskie Destylarnie. Prezes UOKiK uznał, że w ramach tej kampanii konsumentom przekazywany był szereg nieprawdziwych i wprowadzających w błąd informacji, które dotyczyły m.in. zajmowanej przez Polskie Destylarnie sp. z o.o. pozycji jednego z liderów rynku producentów alkoholu etylowego oraz wiarygodności jej partnerów biznesowych, czy potencjału biznesowego kampanii pożyczkowej i możliwości uzyskania deklarowanej stopy zwrotu z inwestycji. Prezes UOKiK potwierdził również, że konsumenci byli wprowadzani w błąd co do tego, że środki zbierane w ramach kampanii pożyczkowej „Skarbiec Palikota” pozyskiwane są w ramach finansowania społecznościowego (crowdfundingu), podczas, gdy w rzeczywistości nie podlegały ustawie o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom. Za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów uznane zostało również rozpowszechnianie na stronie internetowej www.skarbiecpalikota.pl oraz w serwisach społecznościowych Instagram oraz Facebook, a także w kierowanym do konsumentów newsletterze informacji o organizowanym konkursie z nagrodami, a następnie nieprzyznaniu opisanych nagród.

Kara nałożona na przedsiębiorcę (239 tys. zł) była w tym wypadku ponad 3 razy niższa niż kara nałożona na osobę zarządzającą-członka zarządu (950 tys. zł).

Decyzje dotyczące niedozwolonych klauzul umownych

W 2024 roku Prezes Urzędu wydał 8 decyzji w sprawie naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów. Od 5 z tych decyzji przedsiębiorcy złożyli odwołanie do SOKiK.

Jedna z decyzji wydanych w ubiegłym (RKT-2/2024) zmieniła w części decyzję wydaną w 2021 roku (RKT-6/2021). Decyzja w 2024 roku została wydana przez Prezesa UOKiK jako wynik ugody z przedsiębiorcą (Arbiter S.A.) – pierwotna decyzja, od której odwołał się przedsiębiorca, została utrzymana w mocy wyrokiem SOKiK z dnia 10 stycznia 2024 r., jednak Arbiter S.A. wniósł apelację od tego wyroku. Na etapie postępowania apelacyjnego Arbiter S.A. złożył Prezesowi UOKiK propozycję ugodową, która została zawarta w dniu 27 września 2024 r., a następnie zatwierdzona wyrokiem SA w Warszawie (VII AGa 333/24). Zmiana decyzji dotyczyła okres, w jakim przedsiębiorca miał wykonać obowiązek informacyjny wobec konsumentów, bez zmian pozostała wysokość kary nałożonej na przedsiębiorcę.

Niedozwolone klauzule w umowach PayPal (DOZIK-7/2024)

Najwyższa kara w sprawach konsumenckich w 2024 roku (106 mln zł) została nałożona właśnie za stosowanie klauzul abuzywnych we wzorcu umowy z użytkownikami PayPal. Niedozwolona praktyka polegała według organu na tym, że umowa zawierała katalog działań zabronionych dla konsumenta, jednak stwierdzenie popełnienia tych naruszeń przez konsumenta było całkowicie zależne od uznania przedsiębiorcy. Prezes UOKiK zakwestionował także istnienie otwartego katalogu sankcji możliwych do nałożenia przez PayPal na konsumenta w przypadku popełnienia naruszeń oraz klauzulę zakazującą korzystania z konta PayPal po zamknięciu lub zawieszeniu konta.

Adresat decyzji – PayPal Europe z siedzibą w Luksemburgu – złożył odwołanie od niej do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Wykluczenie możliwości dochodzenia roszczeń (RPZ-2/2024 – Dr Smile)

Za klauzulę abuzywną uznane zostało postanowienie „Porozumienia o anulowanie umowy” zawieranego z konsumentami przez DrSmile – klinikę świadczącą usługi dentystyczne w zakresie korekcji wad zgryzu, obejmujące nie tylko diagnostykę, ale również dostarczanie konsumentom spersonalizowane nakładek korygujących, aparatów retencyjnych, itp.

Konsument generalnie nie mógł odstąpić od umowy zawartej z Dr Smile, a Spółka powoływała się w tym zakresie na wyłączenie zawarte w art. 38 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2023 r. poz. 2759), zgodnie z którym prawo do odstąpienia od umowy nie przysługuje, jeśli „przedmiotem świadczenia jest towar nieprefabrykowany, wyprodukowany według specyfikacji konsumenta lub służący zaspokojeniu jego zindywidualizowanych potrzeb”. Mimo tego niektórych przypadkach Spółka zgadzała się na rozwiązanie umowy, wymagając wówczas od konsumenta podpisania „Porozumienia o anulowaniu umowy”, w którym zawarta była zakwestionowana przez Prezesa Urzędu klauzula: „Podpisując niniejsze porozumienie, strony potwierdzają, że wszelkie istniejące i/lub przyszłe roszczenia nie objęte niniejszym porozumieniem, znane lub nieznane i o jakimkolwiek charakterze, zostają niniejszym uregulowane”.

Na Spółkę nałożona została kara finansowa w wysokości niemal 675 tys. zł. DrSmile odwołał się od decyzji Prezesa Urzędu do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Orzecznictwo SN w sprawach konsumenckich w 2024 roku

01. W postanowieniu z dnia 18 grudnia 2024 r., II NSKP 48/23, Sąd Najwyższy stwierdził, że ograniczenie ochrony zbiorowych interesów konsumentów „*wyłącznie do ich faktycznego naruszenia jako słabszych uczestników rynku, pozostaje w sprzeczności z **ogólnym celem***”

ochrony konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym, którego zaś szczegółowym celem jest sprawne eliminowanie z obrotu konsumenckiego praktyk, choćby potencjalnie naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w tym również poprzez zapobieganie praktykom, tj. podejmując działania jeszcze przed ujawnieniem się ich skutków.

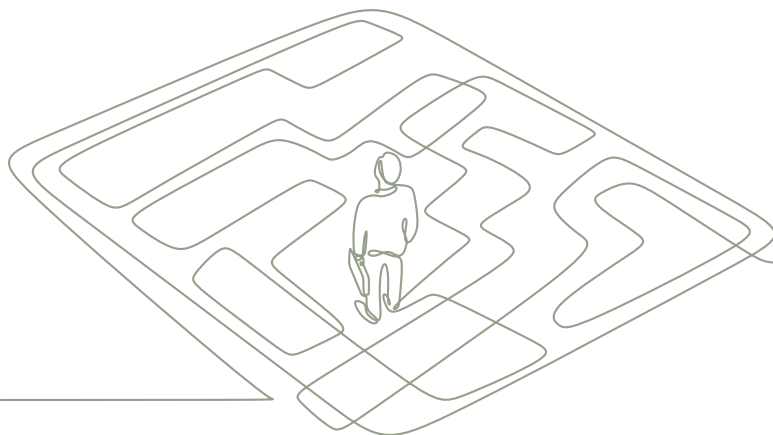
*Należy zatem zgodzić się (...), że **nieuzasadnione wydaje się sprowadzenie obowiązków organów władzy publicznej w zakresie publicznoprawnej ochrony konsumentów, wyłącznie do bezprawnych zachowań przedsiębiorców dopiero po ujawnieniu się ich skutków**, zaś wykładnia proponowana przez powoda zawęziłaby zakres możliwości podejmowania przez Prezesa Urzędu działań wskazanych w ustawie."*

02.

W wyroku z dnia 12 czerwca 2024 r., II NSKP 43/23, SN oceniał, zasadność nałożenia przez UOKiK na przedsiębiorcę obowiązku usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów (w związku ze stwierdzonymi praktykami naruszającymi zbiorowe interesy konsumentów, w terminie 30 dni od dnia złożenia przez konsumenta reklamacji na rachunek bankowy wskazany w reklamacji) polegającego na obowiązku dokonania zwrotu części m.in. opłaty za doręczenie kwoty pożyczki do miejsca zamieszkania pożyczkobiorcy i jej przekazania przez przedstawiciela spółki, pod warunkiem, że opłata ta miała zastosowanie, czy opłaty kary umownej z tytułu naruszenia zobowiązań umownych, pod warunkiem, że opłata ta miała zastosowanie.

Odnosząc się do tego problemu, SN stwierdził: „**Pełnie oddzielną kwestią jest więc stosowanie się do administracyjnej decyzji Prezesa UOKiK przez rozpatrywanie reklamacji w określony sposób, a osobną jest cywilnoprawny stosunek łączący powodową spółkę i konsumenta, który zawarł z I. [skarżący – przyp. aut.] umowę kredytu w zakresie zwrotu części opłat w związku ze skróceniem obowiązywania umowy pożyczki. Nie sposób więc uznać, że w niniejszej sprawie środkiem zastosowanym przez Prezesa UOKiK w celu usunięcia trwających**

skutków naruszenia, o którym mowa w art. 26 ust. 2 u.o.k.k., jest nakazanie powódce zapłaty określonych sum pieniężnych na rzecz konsumentów. **Wydając przedmiotowe rozstrzygnięcie Prezes UOKiK miał na celu ukształtowanie zachowania i. tak, aby odpowiadało ono prawu i w ten sposób doprowadzić do usunięcia trwających skutków naruszenia, o których mowa w art. 26 ust. 2 u.o.k.k.. W wydanej decyzji Prezes UOKiK nie nakazał i. zapłaty określonych sum pieniężnych na rzecz konsumentów”.**

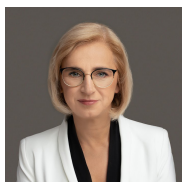

Wnioski dla przedsiębiorców

01. Praktyka Prezesa Urzędu w sprawach konsumenckich wskazuje, że interwencja organu jest możliwa na wszystkich rynkach produktowych i usługowych.
02. Szczególne zainteresowanie Prezesa Urzędu budzi sprzedaż towarów i usług w internecie (w tym usługi towarzyszące tej sprzedaży, np. fałszywe opinie konsumenckie).

03. Prawidłowo skonstruowany regulamin sprzedaży nie gwarantuje „bezpieczeństwa” przedsiębiorcy – konieczne jest wdrażanie tego regulaminu w praktyce (np. dotrzymywanie wskazanych w regulaminie terminów).
04. W przypadku wszczęcia postępowania w sprawach konsumenckich przedsiębiorca musi liczyć się nie tylko z wysoką karą pieniężną (w przypadku spółek nakładaną także na osoby zarządzające), ale także z nałożeniem na niego szeregu obowiązków o charakterze informacyjnym, za pomocą których organ nakazuje usunięcie trwających skutków naruszenia. ■

Autorka artykułu

dr hab. Agata Jurkowska-Gomułka
Radca Prawny

agata.jurkowska@modzelewskapasnik.pl

O dark patterns czyli zwodniczych interfejsach

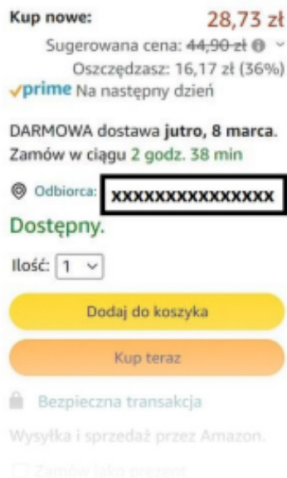
Dark patterns to praktyki biznesowe wykorzystujące elementy architektury wyboru cyfrowego, w szczególności w internetowych interfejsach użytkownika, które podważają lub osłabiają autonomię konsumentów, podejmowanie decyzji lub wybór. Często oszukują, zmuszają lub manipulują konsumentami i mogą wyrządzić konsumentom bezpośrednią lub pośrednią szkodę na różne sposoby, chociaż w wielu przypadkach zmierzenie takiej szkody może być trudne lub niemożliwe.

Raport Komitetu ds. Polityki Konsumentów OECD „Dark commercial patterns” 2022 r.

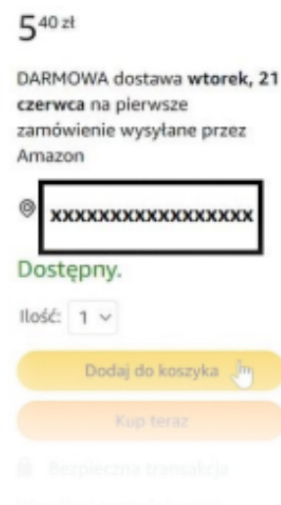
Wybrane działania Prezesa UOKiK

Decyzją nr DOZIK-5/2024¹ Prezes UOKiK uznał, że Amazon stosowała nieprawdziwe informacje o dostępności produktów i terminach dostaw. Terminy dostawy prezentowane były przez Amazon na trzy sposoby, tj. przez wskazanie:

A. **daty dostawy wraz z licznikiem czasu, tj. informacją, w ciągu jakiego czasu konsument powinien złożyć zamówienie na produkt, np. DARMOWA dostawa, jutro, 8 marca. Zamów w ciągu 2 godz. 38 min:**

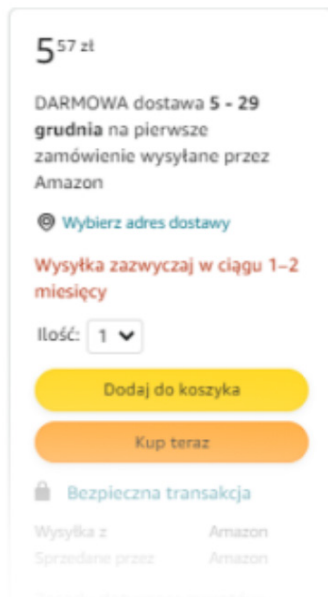
B. **daty, np. DARMOWA dostawa wtorek, 21 czerwca na pierwsze zamówienie wysłane przez Amazon:**

¹ <https://uokik.gov.pl/31-mln-zl-kary-dla-amazon>

C.

przedziału dat dostawy,
np. *DARMOWA dostawa*
5-29 grudnia na pierwsze
zamówienie wysłane przez
Amazon:

W ocenie Prezesa UOKiK tak przekazywane informacje nakładają na konsumenta presję do jak najszybszego złożenia zamówienia, aby zagwarantować sobie, że otrzyma produkt. Jak natomiast wykazało postępowanie, Amazon nie dotrzymywał tych terminów w przypadku części zamówień.

Wysyłka części produktów nie była możliwa lub mogła być opóźniona z uwagi np. na to, że nie ma ich w magazynie. Amazon traktował podawane przez siebie dane o dostępności i terminie wysyłki jako orientacyjne, jednak sposób ich prezentacji na to nie wskazywał. Konsumenti mogli dowiedzieć się o tym dopiero w warunkach sprzedaży zamieszczonych na platformie.

Prezes UOKiK nałożył na Amazon karę ponad **31 mln złotych**.
Decyzja nie jest ostateczna.

W przypadku **Duka** (decyzja nr DOZIK-16/2023)² mechanizm dark pattern polegał na automatycznym dodawaniu do koszyka kupującego niezamówionych produktów („sneak into basket”):

The screenshot shows the Duka online shopping cart interface. At the top, there are banners for "-30% SZKŁO -30%" and "w Salonach i na DUKA.com". Below the banners, there are three tabs: "1. TWÓJ KOSZYK", "2. DANE ADRESOWE", and "3. PODSUMOWANIE". The "1. TWÓJ KOSZYK" tab is active. It displays a notification: "Gratulacje! Otrzymałeś rabat 50% na kubek DUKA SIREN". Below this, there is a list of items in the cart: "Dzbanek z zaparaczem DUKA INCIJUTA 1500 ml szkło" (129,99 zł), "Kubek DUKA SIREN 300 ml pomarańczowy kamionka" (24,99 zł), and "Dodatek usługi: Kuchnia" (24,99 zł). To the right, there is a summary of the cart: "Twój koszyk" with a total of 170,88 zł. Below the cart items, there is a section "1. Wybierz sposób dostawy" with three options: "Kurier DPD 19,90 zł", "Paczkomaty 14,50 zł", and "Kurier InPost 19,90 zł".

Prezes UOKiK nałożył na Duka ponad **półtora miliona zł** na za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, a także zobowiązał Duka do zrekompensowania strat konsumentom. Decyzja jest ostateczna.

Z kolei spółka **Bak Drop** (poprzednio Bigotka) oferowała na swojej stronie arkadie.pl (wcześniej bigotka.pl) tzw. uciekające promocje (decyzja nr RPZ-4/2023)³. Przy ofertach widniał licznik, który odliczał godziny do końca obowiązywania rabatu. Każdego dnia zaczynał odliczanie od nowa i rozpoczynał odmierzanie czasu kolejnej rzekomej oferty specjalnej. Taki zabieg sprawiał wrażenie, że obniżka potrwa krótko i jest znacząco ograniczona w czasie. Swoista presja czasu skłaniała konsumentów do szybkich, nieprzemyślanych decyzji zakupowych:

² <https://uokik.gov.pl/wyjatkowo-kosztowne-dodatki-dla-duka-kara-a-klientom-zwroty>

³ <https://uokik.gov.pl/falszywy-licznik-czasu-u-posrednika-ktory-udaje-sklep>

ROŻOWA MUŚLINOWA SUKIENKA PRZEKŁADANA
MAXI GABRIELLE

129,99 zł

~~299,99 zł~~

Oszczędzasz: 170,00 zł (57% taniej)

DO KONCA PROMOCJI ZOSTAŁO

0

08

17

34

dnia

godzin

minut

sekund

OSTATNIE 2 SZTUKI W MAGAZYNIE

ROZMIAR

S/M

-

1

+

DODAJ DO KOSZYKA

BEZPIECZNE PŁATNOŚCI

Paycom, Przelew, Transfer, Blik

DARMOWA DOSTAWA

Zamów za min. 299 zł

OPIS PRODUKTU

Długa, muślinowa sukienka przekładana to obowiązkowy element każdej szafy. Elegancki wygląd sukienki sprawia, że będzie ładnie się prezentować na różnych uroczystościach, jak i również na co dzień. Sukienka posiada dekolt V-neck. Dekolt wyeksponuje biust oraz ramiona. Sukienka idealnie wpadnie będzie ze szpicami klasycznymi czarnymi lub sandałkami na szpiku, albo espadrylami na koturnie. Aby dopełnić stylizację można założyć długą naszyjnik np. koronkowy, który przyniesie uwagę na naszą szyję i dekolt, również będą to również pasować bransoletki lub duże kolczyki. Ten model jest połączeniem kilku klasycznych fasonów: sukienki: sukienki hołzanki, sukienki maxi, sukienki kopertowej, sukienki bardotki, sukienki tulipan, sukienki bodycon, sukienki rozkloszowanej oraz sukienki wieczornej. To zdecydowanie ciekawa propozycja na studniówkę, osiemnastkę, weselę, bal, imprezę oraz na co dzień. Pamiętaj, że sukienki maxi dodadzą Ci lekkości. Sukienka stworzona jest nie tylko dla młodych dziewczyn, lecz również dla dojrzałych kobiet. Połącz się kobieco i wybierz naszą sukienkę maxi. Dostępna jest w rozmiarze S/M.

TABELA ROZMIARÓW

Prezes UOKiK ukarał spółkę Bak Drop karą w wysokości ponad **100 tys. zł**. Decyzja nie jest ostateczna.

Prezes UOKiK wydał także szereg decyzji zobowiązujących z zakresu *dark patterns*.

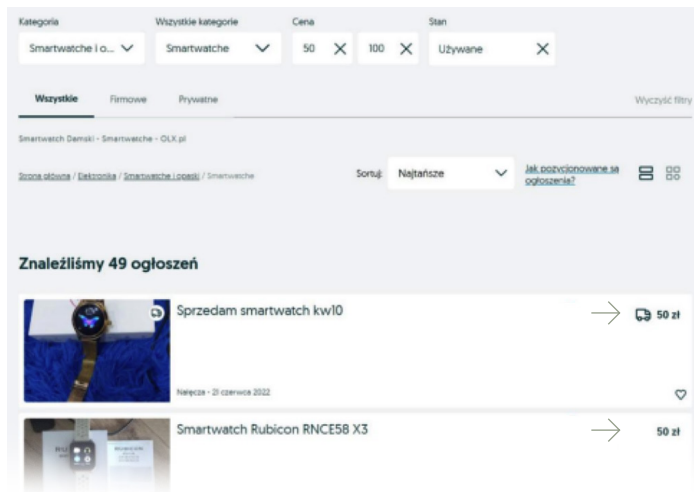
W decyzji względem **OLX** (nr DOZIK-2/2024)⁴ Prezes UOKiK zakwestionował wyświetlanie wyników wyszukiwania, które wprowadzało w błąd. Przy wyborze opcji pozycjonowania „od najtańszych” kolejność wyświetlanych produktów nie uwzględniała opłaty za „Usługę serwisową”. Doliczana była ona tylko do części produktów. W efekcie produkty droższe mogły wyświetlać się wyżej niż oferty tańsze, co mogło wpływać na ich wybór przez konsumenta:

⁴ <https://uokik.gov.pl/grupa-olx-decyzja-prezesa-uokik>

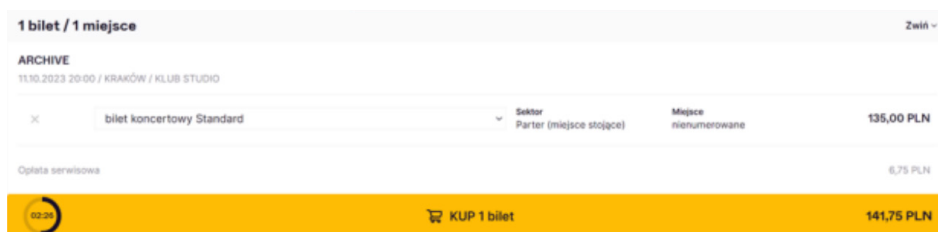
modelewkapasnik.pl

Ochrona konkurencji w Polsce 2024 Subiektywny przewodnik

60

W przypadku **eBilet** (decyzja nr RWR-9/2023)⁵ każdemu odwiedzającemu stronę eBilet i sprawdzającemu ceny biletów wyświetlały się ceny minimalne (np. „cena od 135 zł”), jednak realnie nie było możliwości kupna biletu za taką kwotę. Na dalszych etapach transakcji pojawiała się obowiązkowa opłata serwisowa. Czyli początkowo obiecywana cena 135 zł, wzrastała do 141,75 zł. Ten sposób prezentacji cen wprowadzał klientów w błąd, bo za podaną cenę minimalną zakup biletu nie był możliwy:

⁵ <https://uokik.gov.pl/zobowiazanie-i-kara-dwie-decyzje-prezesa-uokik-w-sprawie-ebilet>

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom, stanowiąca podstawę prawną wszystkich ww. rozstrzygnięć, to nie jedyny akt prawny regulujący zjawisko dark patterns. Również akty „pozaak konsumenckie” dotyczą tego zagadnienia.

Dość wskazać na DSA⁶, gdzie zakazuje się platformom internetowym projektowania, organizowania i obsługiwanie interfejsów internetowych, w sposób, który wprowadza odbiorców usługi w błąd, manipuluje nimi lub w inny sposób ogranicza ich zdolność do podejmowania wolnych i świadomych decyzji (art. 25). Jako przykłady wskazuje się:

- wyraźniejsze eksponowanie niektórych wyborów, gdy odbiorca usługi jest proszony o podjęcie decyzji,
- wielokrotne żądanie potwierdzenia dokonanego wyboru przez odbiorcę usługi, w szczególności przez pokazywanie wyskakujących okienek,
- sprawianie, że procedura zrezygnowania z usługi jest trudniejsza niż procedura jej subskrypcji.

Na gruncie RODO⁷ stosowanie dark patterns może zostać uznane za praktykę godzącą w zasady generalne wskazane w art. 5 rozporządzenia. Z kolei Data Act⁸ zwodnicze interfejsy definiuje jako (motyw 38):

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. L, 277/1, 27.10.2022)

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L, 119/1, 4.5.2016)

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2854 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 i dyrektywy (UE) 2020/1828 (akt w sprawie danych) (Dz.U. L, 2023/2854, 22.12.2023); wszedł w życie 11 stycznia 2024 r. i zacznie obowiązywać 12 września 2025 r.

techniki projektowe służące do **wymuszania na konsumentach decyzji**, które mają dla nich negatywne skutki, lub wprowadzenia konsumentów w błąd w celu skłonienia ich do takich decyzji. Te techniki manipulacji mogą być wykorzystywane, by skłonić użytkowników, **w szczególności konsumentów podatnych na zagrożenia**, do niechcianych zachowań, wprowadzić ich błąd poprzez nakłanianie do decyzji w sprawie udostępnienia danych lub też by nieobiektywnie wpłynąć na zdolności decyzyjne użytkowników usługi w sposób podważający lub ograniczający ich autonomię, zdolności decyzyjne i wybór.

AI Act⁹ wskazuje natomiast, że **ZAKAZANE** są praktyki:

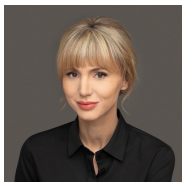
wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku lub wykorzystywania systemu AI, który stosuje **techniki podprogowe** będące poza świadomością danej osoby lub **celowe techniki manipulacyjne lub wprowadzające w błąd**, czego celem lub skutkiem jest dokonanie znaczącej zmiany zachowania danej osoby lub grupy osób poprzez **znaczące ograniczenie ich zdolności do podejmowania świadomych decyzji**, powodując tym samym podjęcie przez nie decyzji, której inaczej by nie podjęły, w sposób, który wyrządza lub może wyrządzić u niej, u innej osoby lub u grupy osób **poważną szkodę** (art. 5 ust. 1 Aktu AI).

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz.U. L, 2024/1689, 12.7.2024); wszedł w życie 1 sierpnia 2024 r. i zacznie obowiązywać 2 sierpnia 2026 r.

Ale to już było...?

Trudno oprzeć się wrażeniu, że dark patterns od zawsze były przedmiotem uwagi polskiego i europejskich organów ochrony konsumentów - jak jeszcze nie były nazywane dark patterns, a znane były powszechnie jako „zwykłe” praktyki wprowadzające w błąd. Można poddać dyskusji zasadność pewnego przeregulowania aktów branżowych - w miejsce uregulowania zagadnienia dark patterns w akcie horyzontalnym. Z drugiej strony stanowi to pozytywny sygnał co do wyczulenia regulatorów i rynku na ściganie i piętnowanie takich praktyk. Można się zatem spodziewać dalszych, aktywnych działań władczych Prezesa UOKiK w tym obszarze. Zwłaszcza, że UOKiK przy wykrywaniu dark patterns na stronach internetowych wspiera teraz sztuczna inteligencja¹⁰. ■

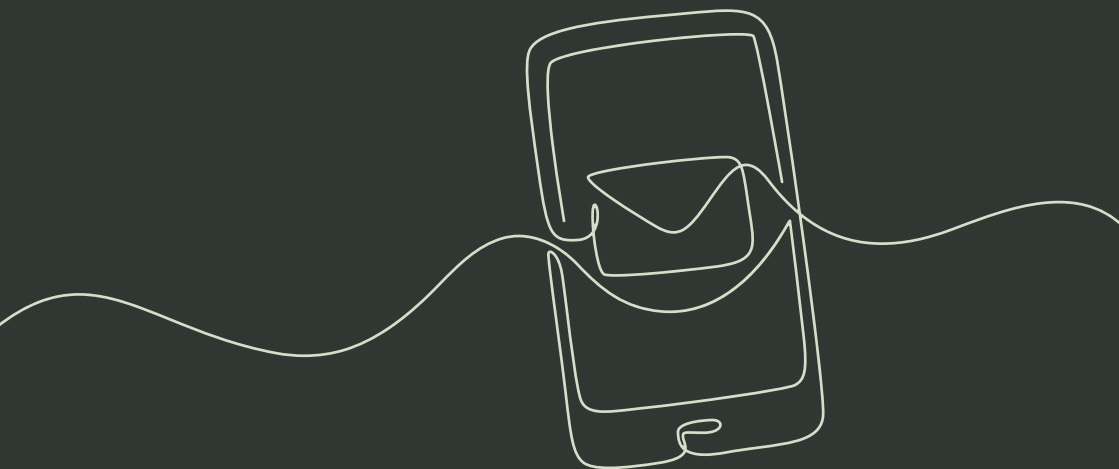
Autorka artykułu

Agnieszka Kowalczyk-Zagaj
Radca Prawny

agnieszka.kowalczyk-zagaj@modelewskapasnik.pl

¹⁰ <https://uokik.gov.pl/wielkie-wymiatanie-zlych-praktyk-w-e-commerce>

Wejście w życie ustawy Prawo komunikacji Elektronicznej

W dniu 10.11.2024 r. weszła w życie ustawa Prawo komunikacji elektronicznej (dalej: PKE). Stanowi ona przede wszystkim implementację dyrektywy UE 2018/1972 z 11.12.2018 r. ustanawiającej Europejski kodeks łączności elektronicznej.

Przyjęcie PKE nastąpiło z wieloletnimi opóźnieniem, gdyż dyrektywa 2018/1972 powinna była zostać wdrożona do porządków prawnych państw członkowskich do dnia 21 grudnia 2020 r. W związku z tym opóźnieniem Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej 14 marca 2024 r. wydał wyrok w sprawie C-452/22, którym orzekł, iż Polska uchybiła przepisom dotyczącym obowiązku implementacji dyrektywy 2018/1972 oraz nałożył na Polskę karę pieniężną w wysokości 4 mln EUR oraz 50 000 EUR za każdy dzień liczony od ogłoszenia wyroku do usunięcia uchybienia.

PKE zastąpiło obowiązującą wcześniej ustawę Prawo telekomunikacyjne (dalej: Pt). W większości przypadków zmiany nie mają jednak charakteru rewolucyjnego. Część rozwiązań ujętych wcześniej w Pt zostało przeniesionych do PKE wprost lub z niewielkimi modyfikacjami. Wiele zmian ma charakter ewolucyjny. Tylko niektóre rozwiązania są całkowicie nowe.

Poniżej przedstawiona została część istotnych nowych rozwiązań wprowadzonych przez PK.

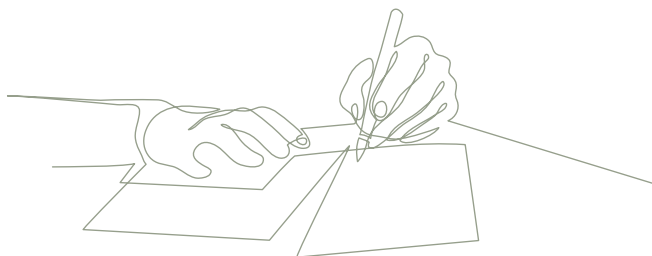
Objęcie regulacją dodatkowych usług

Przepisy zawarte w PKE dotyczą nie tylko usług telekomunikacyjnych w rozumieniu wcześniej obowiązującego Pt, lecz także przedsiębiorców świadczących usługi komunikacji interpersonalnej niewykorzystujące numeracji z planu numeracji krajowej lub międzynarodowych planów numeracji. Powyższe dotyczy takich usług jak WhatsApp, Messenger, Signal, Skype, Zoom, Google Meet, FaceTime.

Rozszerzenie praw użytkowników końcowych (abonentów)

PKE nałożyło na dostawców usług dodatkowe obowiązki informacyjne przy zawieraniu umów o świadczenie usług komunikacji elektronicznej. Celem takiego rozwiązania jest zwiększenie przejrzystości przy zawieraniu umów.

01. W przypadku konsumenta okres obowiązywania umowy o świadczenie usług komunikacji elektronicznej w zakresie usług telekomunikacyjnych (z wyjątkiem usług transmisji danych używanych do świadczenia usług komunikacji maszyna-maszyna) nie może być dłuższy niż 24 miesiące. Ponadto dostawca usług telekomunikacyjnych powinien zapewnić użytkownikom końcowym możliwość zawarcia umów na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.
02. Abonent może wypowiedzieć umowę w każdym czasie, z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia, po okresie, na który została zawarta, jeżeli umowa została automatycznie przedłużona.
03. Użytkownicy korzystający z usług przedpłaconych uzyskali prawo do żądania zwrotu środków pozostałych na koncie w przypadku wygaśnięcia ważności konta (utrata możliwości odbierania połączeń przychodzących) oraz zmiany dostawcy usługi komunikacji głosowej wraz z przeniesieniem przydzielonego numeru.

04. Umowa o świadczenie usług komunikacji elektronicznej nie może być zawarta z dostawcą usług w gospodarstwie domowym poza lokalem przedsiębiorstwa podczas nieumówionej wizyty przedsiębiorcy w miejscu zamieszkania lub zwykłego pobytu konsumenta. Umowa zawarta z naruszeniem tego wymogu jest nieważna.
05. Nowe PKE precyzuje również warunki, których spełnienie może uprawniać dostawcę usług telekomunikacyjnych do jednostronnej zmiany umowy. Wprowadzenie nowych przepisów w ustawie szczególnej pozwala na rozstrzygnięcie dotychczasowych wątpliwości w zakresie stosowania regulacji dotyczących niedozwolonych postanowień umownych określonych w kodeksie cywilnym.

Rozszerzenie obowiązku zapewnienia dostępu do elementów sieci telekomunikacyjnej

W porównaniu do wcześniej obowiązujących przepisów PKE stanowi podstawę do rozszerzenia obowiązku dostępu o elementy sieci telekomunikacyjne wykraczające poza punkty dystrybucji znajdujące się najbliżej zakończeń sieci w obiektach budowlanych. Obowiązek w tym zakresie będzie nakładany w decyzjach obszarowych. Nowym rozwiązaniem jest również nałożenie na przedsiębiorcę telekomunikacyjnego obowiązku zapewnienia dostępu do nieaktywnych i aktywnych elementów sieci telekomunikacyjnych (oraz powiązanych zasobów lub usług dodatkowych), jeżeli taka możliwość zostanie określona w rezerwacji częstotliwości.

Zmiany dotyczące marketingu bezpośredniego lub przesyłania niezamówionej informacji handlowej

Przed wejściem w życie PKE kwestia dopuszczalności marketingu bezpośredniego i przesyłania niezamówionej informacji handlowej z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej była uregulowana w dwóch odrębnych ustawach – w Pt oraz ustawie o świadczeniu usług elektronicznych.

Obecnie PKE kompleksowo reguluje te zasady. Podobnie jak na podstawie wcześniejszych regulacji wymagane jest uzyskanie zgody abonenta lub użytkownika końcowego. PKE precyzuje jednak minimalne wymogi dotyczące sposobu wyrażenia zgody i w tym zakresie wprowadza istotną zmianę. Zgoda może zostać bowiem wyrażona przez udostępnienie przez abonenta lub użytkownika końcowego identyfikującego go adresu elektronicznego.

Standaryzacja ładowarek

PKE wprowadza wymóg konstruowania ładowarek przewodowych w taki sposób, aby umożliwiały ładowanie urządzeń radiowych za

pośrednictwem gniazda USB typu C. Powyższy wymóg dotyczy następujących urządzeń: telefonów komórkowych, tabletów, aparatów cyfrowych, słuchawek nagłownych, zestawów słuchawkowych, konsoli do gier wideo, przenośnych głośników, czytników książek elektronicznych, klawiatur, myszy, przenośnych systemów nawigacyjnych, słuchawek dousznych i laptopów.

Gospodarowanie częstotliwościami

PKE zawiera rozbudowane rozwiązania dotyczące gospodarowania częstotliwościami radiowymi. O ile w zakresie przyznawania rezerwacji częstotliwości na rzecz przedsiębiorców telekomunikacyjnych nowe regulacje stanowią ewolucję poprzednich rozwiązań, to istotne zmiany dotyczą wykorzystania częstotliwości przez użytkowników rządowych. ■

dr Artur Salbert
Radca Prawny / Partner

artur.salbert@modzelewskapasnik.pl

Autor artykułu

DMA i DSA w praktyce: konsekwencje dla rynku cyfrowego w Europie

Unia Europejska od kilku lat intensywnie pracuje nad regulacjami przestrzeni cyfrowej, aby zapewnić równowagę między dominującymi korporacjami technologicznymi a mniejszymi podmiotami rynkowymi, a także żeby zwiększyć bezpieczeństwo użytkowników internetu.

Dwa kluczowe akty prawne – Akt o Rynkach Cyfrowych (DMA) i Akt o Usługach Cyfrowych (DSA) – stały się fundamentem zmian na europejskim rynku cyfrowym.

Mimo że DMA i DSA obowiązują bezpośrednio jako rozporządzenia unijne, ich skuteczność zależy od mechanizmów egzekwowania przepisów na poziomie krajowym. W Polsce wciąż brakuje pełnej implementacji tych regulacji, co może wpływać na ograniczoną skuteczność egzekwowania przepisów wobec platform cyfrowych działających na terytorium RP.

Polska nie wyznaczyła dotychczas organu nadzorczego, a zgodnie z art. 49 DSA każde państwo członkowskie ma obowiązek powołać koordynatora ds. usług cyfrowych odpowiedzialnego za egzekwowanie przepisów na poziomie krajowym. Ministerstwo Cyfryzacji zapowiedziało chęć upoważnienia do tej funkcji Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

W roku 2024 rozpoczęło się egzekwowanie przepisów DMA i DSA, co doprowadziło do pierwszych postępowań przeciwko gigantom technologicznym takim jak m.in. Apple, Alphabet czy Booking.com oraz wymusiło na platformach cyfrowych istotne zmiany w ich strategiach biznesowych. Komisja Europejska wyznaczyła także spośród gigantów technologicznych kolejnych dwóch tzw. **gatekeeperów (strażników dostępu)**. Na podstawie DMA strażników dostępu definiuje się jako przedsiębiorstwa, które wywierają znaczący wpływ na rynek wewnętrzny, świadczą podstawową usługę platformową będącą ważnym punktem dostępu, za pośrednictwem którego użytkownicy biznesowi (np. deweloperzy aplikacji, reklamodawcy) docierają do użytkowników końcowych; zajmują ugruntowaną i trwałą pozycję w zakresie prowadzonej przez siebie działalności lub można przewidzieć, że zajmą taką pozycję w niedalekiej przyszłości, oraz zostali wskazani przez Komisję na podstawie art. 3 DMA (art. 2 pkt 1 i art. 3 ust. 1 DMA).

Dwoma wyznaczonymi gatekeeperami są: system operacyjny iPadOS decyzją z dnia 29 kwietnia 2024 roku (DMA.100047 Apple – iPadOS) oraz Booking.com decyzją z dnia 13 maja 2024 roku (DMA. 100019 Booking – Online intermediation services). Dołączyli oni do grupy strażników dostępu wyznaczonej we wrześniu 2023 roku

(Alphabet, Amazon, Apple, ByteDance, Meta, Microsoft).

Rok 2025 ma przynieść dalszą intensyfikację nadzoru i kolejne decyzje Komisji Europejskiej. Jakie wydarzenia do tej pory wywołały największy wpływ na rynek cyfrowy w Europie?

Akt o Rynkach Cyfrowych: reguły konkurowania do modyfikacji

Zmiany w App Store i iPadOS

24.06.2024 r. Apple stało się pierwszą firmą, przeciwko której wszczęto oficjalne postępowanie o naruszenie dyrektywy DMA. Komisja Europejska zarzuciła Apple, że ogranicza konkurencję na rynku aplikacji poprzez monopolizację sklepu z aplikacjami App Store oraz narzucanie aplikacjom własnych rozwiązań płatniczych.

Oznacza to, że Apple będzie musiało zezwolić na alternatywne sklepy z aplikacjami i ułatwić ich funkcjonowanie na swoich urządzeniach. Użytkownicy dostaną możliwość ustawiania dowolnej przeglądarki internetowej jako domyślnej w systemie iPadOS, co do tej pory nie było możliwe. Komisja bada także kwestie interoperacyjności, m.in. dostępność funkcji takich jak AirDrop, iMessage czy kompatybilność urządzeń z systemem Apple z produktami firm trzecich.

29.04.2024 r. Apple zostało także zobowiązane do dostosowania systemu iPadOS do nowych regulacji poprzez wyznaczenie systemu jako gatekeepera (strażnika dostępu). W listopadzie 2024 firma przedstawiła raport zgodności, który obecnie podlega ocenie przez Komisję Europejską. Jeśli Apple nie spełni wymagań, grożą mu wysokie kary finansowe.

Nowe wytyczne dla rynku turystycznego (Booking)

13.05.2024 roku Komisja Europejska wyznaczyła Booking Holdings jako gatekeepera. Przyczyną tej decyzji Komisji jest znaczący wpływ na

rynek wewnętrzny, pełnienie roli ważnej bramy dla firm do dotarcia do użytkowników oraz posiadanie ugruntowanej i trwałej pozycji rynkowej. Od 14 listopada 2024 r. platforma musiała dostosować się do przepisów DMA.

Decyzja ta wymusiła na platformie wiele zmian:

- Hotele i inne obiekty noclegowe mogą teraz oferować lepsze ceny na swoich własnych stronach internetowych, bądź na innych stronach.
- Booking.com musi udostępniać dane dotyczące użytkowników i rezerwacji w czasie rzeczywistym.
- Użytkownicy mogą przenosić swoje dane do alternatywnych platform.

Decyzja ta oznacza ograniczenie dominacji Booking.com na rynku rezerwacji online, co powinno pobudzić konkurencję na rynku turystycznym i zagwarantować większą niezależność dla hoteli i innych obiektów noclegowych.

Zarzut faworyzowania własnych usług (Alphabet)

W marcu 2024 r. Komisja Europejska otworzyła postępowanie wobec Alphabet (Google) w związku z możliwym naruszeniem art. 6(5) DMA, zarzucając spółce, faworyzowanie własnych usług wyszukiwania wertykalnego (takich jak Google Shopping i Google Hotels) na niekorzyść podobnych usług oferowanych przez konkurencję. Alphabet przedstawił środki mające zapewnić zgodność, m.in. wprowadzenie nowych formatów wyników wyszukiwania oraz dedykowane sekcje dla konkurencyjnych usług porównawczych. Komisja Europejska sprawdzi, czy te działania faktycznie eliminują preferencyjne traktowanie własnych usług Google, w szczególności wyszukiwarek wertykalnych.

Decyzja o otwarciu postępowania nie przesądza o ostatecznym rozstrzygnięciu (CASE DMA.100193 – Alphabet Online Search Engine – Google Search – rt.. 6(5)).

Kto jest gatekeeperem?

Nie wszystkie duże platformy cyfrowe zostały uznane za gatekeeperów (strażników dostępu). **X Ads** oraz **TikTok Ads** nie otrzymały tego statusu.

Komisja Europejska stwierdziła, że **X Ads nie spełnia kryteriów gatekeepera z DMA**, ponieważ jego udział w rynku reklam cyfrowych w UE jest bardzo ograniczony i znajduje się w przedziale [0-5%] w 2023 r., a europejski udział X pod względem wydatków na reklamę cyfrową wyniósł [0-5%] w 2022 r. Spadek przychodów o 35-40% r/r w opozycji do ogólnego trendu w branży dodatkowo wpłynął na tą decyzję. Komisja stwierdziła też, że X Ads nie jest ważną bramą dla użytkowników biznesowych, aby dotrzeć do użytkowników końcowych (CASE DMA.100232 X – Online advertising services).

TikTok Ads nie został uznany za kluczową platformę reklamową w UE. Komisja Europejska uznała, że TikTok Ads nie jest kluczową platformą dla reklamodawców. Skala wpływu na rynek jest zbyt mała, by uznać TikTok Ads za gatekeepera. (DMA.100042 ByteDance – Online advertising services)

To pokazuje, że status gatekeepera nie jest automatycznie przyznawany każdej dużej platformie – decydują o tym konkretne analizy rynkowe. Jeśli sytuacja rynkowa ulegnie istotnym zmianom, decyzje te mogą zostać zmienione.

Akt o Usługach Cyfrowych: Nowe zasady dotyczące treści online i ochrony użytkowników

Shein oraz Temu: próby regulacji chińskich gigantów na europejskim rynku.

Komisja Europejska formalnie wyznaczyła Shein oraz Temu jako VLOP (Very Large Online Platform), czyli Bardzo Duże Platformy Internetowe DSA. Kluczowym kryterium wyznaczenia według DSA jest m.in. próg użytkowników – średnio co najmniej **45 milionów aktywnych użytkowników miesięcznie w Unii Europejskiej**. Platformy, które ten próg przekroczą, muszą powiadomić o tym Komisję Europejską. Wyznaczenie jako VLOP powoduje konieczność poddania się zaostrzonym regulacjom dotyczącym **zarządzania treściami, transparentnością reklam i algorytmów, ochroną użytkowników**, w tym dzieci czy **dostępu do danych dla organów nadzorczych i naukowców**.

Chińskie platformy e-commerce **Shein oraz Temu** znalazły się pod lupą Komisji Europejskiej z powodu problemów związanych z nielegalnymi produktami, transparentnością algorytmów oraz ochroną użytkowników. Komisja bada, czy **produkty sprzedawane na platformach spełniają normy Unii Europejskiej**, jakie **mechanizmy kontroli treści** stosują te platformy, oraz czy zapewniają one odpowiednią ochronę danych osobowych dla swoich użytkowników. Komisja weryfikuje także ryzyko związane z uzależniającą konstrukcją usług, w tym z programami nagród przypominającymi gry.

Pełne wdrożenie DSA: Od 17 lutego 2024 r. wszystkie platformy cyfrowe muszą spełniać nowe zasady moderacji treści i przejrzystości algorytmów.

Co nas czeka w 2025 roku?

— **15 stycznia 2025 r.** nowa komisarz UE ds. cyfryzacji Henna

Virkkunen zapowiedziała intensywne egzekwowanie regulacji.

- **Kolejne dochodzenia** – prawdopodobne są nowe postępowania wobec platform, które nie dostosowały się do wymogów DMA i DSA.

Wnioski

- ✓ DMA zmienia sposób funkcjonowania wielkich platform cyfrowych, zmuszając je do bardziej uczciwej i wyrównanej konkurencji.
- ✓ DSA wprowadza większą ochronę użytkowników i bardziej przejrzystą moderację treści.
- ✓ Rok 2025 przyniesie dalsze kroki w egzekwowaniu przepisów i kolejne dochodzenia wobec gigantów technologicznych.
- ✓ Rok 2024 był przełomowy dla regulacji rynku cyfrowego w Europie. Decyzje dotyczące Apple, Booking.com, czy Shein pokazują, że Unia Europejska konsekwentnie egzekwuje nowe przepisy.

Wszystko wskazuje na to, że **UE nie zamierza zwalniać tempa** i w najbliższych latach czeka nas jeszcze więcej regulacji, które mogą na stałe zmienić sposób funkcjonowania rynku cyfrowego w Europie. ■

Autor artykułu

Maksymilian Łukasiewicz

maksymilian.lukasiewicz@modelewskapasnik.pl

Modzelewska
& Paśnik

Skontaktujmy się

00-480 Warszawa

ul. Wiejska 17/5

T: (+48) 22 290 60 90

M: kancelaria@modzelewskapasnik.pl

www.modzelewskapasnik.pl

Ochrona konkurencji w Polsce 2024
Subiektywny przewodnik